

TAMPEREEN YLIOPISTO

Stina Kivinen

LURKKAAJAT KESKELLÄMME

Haastattelututkimus julkiseen keskusteluun osallistumattomuudesta

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

25.4. 2018

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestintätieteiden tiedekunta

KIVINEN, STINA: Lurkkaajat keskellämme. Haastattelututkimus julkiseen keskusteluun osallistumattomuudesta

Pro Gradu -tutkielma, 62 s, 2 liite s

Journalistiikka

Huhtikuu 2018

Tutkielmassani olen tarkastellut 20–30-vuotiaitten näkemyksiä siitä, miksi he eivät halua osallistua julkiseen keskusteluun internetissä. Tutkimukseni pääpaino oli sosiaalisiksi mediaksi luettavissa alustoissa. Edellä mainitun ikäiset käyttävät aktiivisesti sosiaalista mediaa ja internetiä. He eivät aiempien tutkimusten perusteella ole niinkään halukkaita käyttämään niitä julkisen keskustelun välineenä, kuin seuraamaan sieltä ystäviensä kuulumisia. Tavoitteeni oli selvittää, mitkä syyt saavat heidät olemaan osallistumatta julkiseen keskusteluun. Tutkimusmenetelmäni oli puolistrukturoitu teemahaastattelu. Haastattelin kahdeksaa 20–30-vuotiasta neljältä eri paikkakunnalta. Käsittelin haastatteluaineiston sisällönanalyysin keinoin.

Keskeisiä tuloksiani oli se, että haastateltujen mielestä keskusteluilmapiiri ja hyvän keskustelun tunnusmerkkien puuttuminen estävät heitä osallistumasta julkiseen keskusteluun. Lisäksi haastateltavat kokivat, ettei heidän yleissivistyksensä ole riittävällä tasolla, jotta he voisivat osallistua julkiseen keskusteluun.

Aineistosta oli nähtävillä ymmärrys julkisesta keskustelusta kilpailuna, johon osallistuakseen täytyy olla jo etukäteen kykenevä voittamaan se.

Tutkielmani perusteella julkisen keskustelun ideaali vaarantuu, sillä internetissä käytävät julkiset keskustelut eivät täytä deliberatiivisen keskustelun tunnusmerkkejä, eikä suuri osa ihmisistä sen vuoksi halua osallistua niihin.

Asiasanat: Julkinen keskustelu, yleisö, julkiso, nuoret aikuiset, internet.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymys	4
1.2 Tutkijapositio	5
2. Tutkielman viitekehys	6
2.1 Keskeiset käsitteet	7
2.2 Internet, julkinen keskustelu ja osallistuminen	15
3. Tutkimusaineisto	26
3.1 Haastateltavien valitseminen	27
3.2 Tutkimusaineiston esittely	30
4. Menetelmä	31
4.1 Teemahaastattelu	33
4.2 Teemahaastattelun soveltaminen tutkielmassa	33
4.3 Sisällönanalyysi	34
4.4 Menetelmien soveltaminen	35
5. Analyysi	36
5.1 Itsestä johtuvat syyt	39
5.2 Itsen ulkopuoliset syyt	41
5.3 Julkinen keskustelu haastateltavien haaveissa ja todellisuuksissa	45
6. Johtopäätökset ja pohdinta	47
6.1 Johtopäätökset	47
6.2 Jatkotutkimuksen mahdollisuudet	54
6.3 Tutkimuksen luotettavuus	55

1. Johdanto

Olen kuullut useiden opiskelutovereideni, ystäväieni ja jopa kumppanini suusta, etteivät he halua osallistua mihinkään internetissä käytävään julkiseen keskusteluun. Samoin lähes kaikki omaa ikäluokkaani olevat ihmiset, joille olen kertonut tutkielmani aiheen, ovat kertoneet, etteivät itsekään halua osallistua mihinkään julkiseen keskusteluun internetissä.

Tutkielman nimessä mainittu *lurkkaaminen* viittaa internetslangissa ja puhekielessä muiden tekemisten seuraamiseen internetissä tai sivujen selailuun vailla sen kummempaa osallistumista. Käsite on peräisin internetslangista, mutta sitä on käytetty myös tieteellisessä kontekstissa. Englanninkielistä alkuperäistä termiä *lurking* käyttää esimerkiksi Seija Ridell, joka määrittelee lurkkaamisen internetsivuilla surffailuksi ja sisällön katsomiseksi. Lurkkaamisen käsiteparina hän käyttää *osallistumista* (*participating*), joka hänen mukaansa taas on varsinaisia toimia sivuilla. Ridell käyttää lurkkaamisesta ja osallistumisesta sanaa ”sateenvarjokategoria” liittyen vuorovaikutukseen internetissä (2012, 28).

Lurkkaaminen on siis eräänlainen osallistumisen vastakohta: katsellaan kyllä, mutta ei oteta osaa.

Perusteluina osallistumattomuudelle keskustelukumppanini ovat käyttäneet netin vihamielistä ilmapiiriä tai ihan vain sitä ”ettei huvita”. Tämä herätti kysymyksen siitä, onko tätä ilmeisen yleistä haluttomuutta kartoitettu mediatutkimuksen kentällä.

Ilmeni, että median ja viestinnän tutkimuksen alalla on tutkittu paljon sitä, mitä ihmiset tekevät netissä. On paljon tutkimuksia, joissa analysoidaan ihmisten internettiin tuottamia tekstejä ja peilataan niitä julkisen keskustelun käsitteeseen, mutta tekemättömyyttä on hankalampaa tutkia, sillä passiivisuutta on vaikeampaa jäljittää.

Matikainen ja Villi (2015) huomauttavat Media & Viestintä -lehden artikkelissaan, kuinka useissa tutkimuksissa internetin käyttäjien oletetaan olevan aiempaa aktiivisempia. Tutkimuksissa on kuitenkin heidän mukaansa selkeää aukko siinä, kuinka vähän on tutkittu ihmisten omaa asennoitumista internetin käyttöön (Matikainen & Villi 2015, 148).

Myös Peter Dahlgren puhuu netistä periaatteessa vuorovaikutusta parantavana asiana. Dahlgrenin mukaan netin tärkeä ominaisuus on se, että mahdollistaa horisontaalisen vuorovaikutuksen, tiedon jakamisen ja vertaistuen:

An important attribute of the net (broadly understood) is its capacity to facilitate horizontal, or civic communication: people and organizations can link up with each other for purposes of sharing information, providing mutual support, organizing, mobilizing, or solidifying collective identities (Dahlgren, 2012, 30).

Yleisen käsityksen mukaan internet mahdollistaa aiempaa laajemman julkisen keskustelun, sillä yhä useammalla on periaatteessa mahdollisuus osallistua siihen. Julkinen keskustelu on yleisen käsityksen mukaan elinkelpoisen demokratian kulmakivi (Pietilä, 2001a, 373).

Julkinen keskustelu käsittää kaiken keskustelun internetissä, jossa on tai voi olla mukana itselle tuntemattomia ihmisiä. Osallistumattomuus on alustasta riippumatonta: tapa olla osallistumatta on sama riippumatta siitä, onko kyseessä sanomalehtien keskustelupalsta, Instagramin julkisen toiminnan tili tai tuttavain seinällä käytävä Facebook-keskustelu.

Tutkielmani tärkein tutkimuskysymys kohdistuu ristiriitaan siinä, kuinka internetin nähdään mahdollistavan uudenlainen sosiaalinen vuorovaikutus ja julkinen keskustelu. Toisaalta tilastollisesti puolet jättää osallistumatta ja suuri osa ilmoittaa, että tärkeintä heille verkossa on näkymätön oleminen (tilastokeskus.fi, 2017, Matikainen & Villi 2015).

Internetin ja julkisen keskustelun polttopisteessä ovat nuoret aikuiset. 20–30-vuotiaat ovat kasvaneet aikuisiksi aikakautena, jona kaikki on totuttu hoitamaan internetin välityksellä. Olemme saaneet ystäviä sieltä, ehkä löytäneet ensimmäiset samanmieliset tuttavat IRC-keskustelukanavalta ja tottuneet pitämään sosiaalisen median välityksellä yhteyttä niihinkin ihmisiin, jotka tunnemme myös fyysisessä maailmassa.

Toisaalta, toisin kuin alaikäisten, meidän oletetaan jo osallistuvan julkiseen elämään vähintään äänestämällä. Monet ikäisistämme ovat mukana jo politiikassa, kuka ehdokkaina, kuka puolueaktiiveina ja kuka kommentoimassa politiikkaa esimerkiksi töiden puolesta tutkijana tai toimittajana. Meidän kuuluisi osallistua yhteiskuntaan ja olla kiinnostuneita sen toiminnasta ja omista vaikutusmahdollisuuksistamme. Oma kokemukseni kuitenkin kertoo, että huomattavan suuri osa välttelee huolellisesti julkiseen keskusteluun osallistumista internetissä ja sosiaalisen median alustoilla. Millaisia ovat ne syyt, joiden vuoksi kaikenlaista julkista keskusteluihin osallistumista internetissä vältellään?

Tilastokeskuksen vuoden 2017 loppupuolella julkaiseman tutkimuksen mukaan sekä 16–24-vuotiaista että 25–34-vuotiaista 100 prosenttia oli käyttänyt internetiä vuoden 2017 aikana (Tilastokeskus: Internetin käytön ja eräiden internetin käyttötarkoitusten yleisyys 2017).

Yhteisöpalveluita (esim. Facebook) oli seurannut 16–24-vuotiaista 96 prosenttia ja seuraavaksi vanhimmasta ikäryhmästä 92 prosenttia. Vanhemmat ikäryhmät käyttivät yhteisöpalveluita vähemmän kuin nuoremmat ikäryhmät. Yhteensä palveluita käyttää 61 prosenttia suomalaisista.

Viimeisen kolmen kuukauden aikana jotakin poliitikkoa oli yhteisöpalveluiden kautta seurannut 16–24-vuotiaista 28 prosenttia ja 25–34-vuotiaista 42 prosenttia. Tilastokeskuksen mukaan blogien ja keskustelupalstojen suosio on vähentynyt viime vuosina. Keskustelupalstoille olikin kirjoittanut 16–24-vuotiaista vain 12 prosenttia ja 25–34-vuotiaista 13 prosenttia (Tilastokeskus: Internetin käyttötarkoitusten yleisyys 2017, %-osuus väestöstä).

Yle teetätti Taloustutkimuksella tutkimuksen “Suomalaiset internetin uutispalveluiden käyttäjinä” vuonna 2013 ja “Suomalaiset uutisten kuluttajina” vuonna 2017 (Peltola, Satu-Lotta: Uutiset halutaan tietää yhä nopeammin – mieluiten vain itseä kiinnostavista aiheista. Yle.fi.)

Tutkimuksen mukaan “osallistun verkossa keskusteluihin” -väitteen kanssa täysin samaa mieltä on kaikista vastanneista vain 4 prosenttia. Täysin eri mieltä oli 43 prosenttia.

18–24-vuotiaista eri mieltä oli 57 prosenttia ja 25–34-vuotiaista 63 prosenttia. Vanhemmissa ikäluokissa prosentit olivat vielä suurempia (em.)

Tilastollisesti siis puolet Suomen 18–34-vuotiaista ei osallistu verkossa keskusteluihin.

1.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymys

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, miksi osa nuorista aikuisista ei halua osallistua julkiseen keskusteluun internetissä. Tarkoituksena on tarkastella osallistumattomuuden syitä mikrotasolla.

Osallistumattomuuden määritelmänä olen tässä tutkielmassa käyttänyt haastateltavien itsensä kokemusta omasta osallistumisestaan. Suurin osa ei käy julkista keskustelua internetissä, joten he eivät koe osallistuvansa.

Kysyin haastateltavilta esimerkiksi, kokevatko he osallistuvansa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja miten he määrittelevät oman osallistumisensa: mikä heidän mielestään on osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun ja mikä ei?

Valtaosan mielestä esimerkiksi Facebook- tai Instagram-päivitysten kommentointi oli laskettavissa osallistumiseksi, ja samojen palveluiden viesteistä tykkääminen ja päivitysten jakaminenkin olivat osallistumista, tosin kevyempää. Kaikki haastateltavat kertoivat, etteivät kommentoi käytännössä mitään internetissä käytäviä keskusteluja, joten he eivät omasta mielestään osallistu yhteiskunnalliseen keskusteluun internetissä.

Tarkoituksena on luoda tulkinta haastatteluun vastanneiden nuorten aikuisten omista tulkinnoista heidän osallistumisestaan ja osallistumatta jättämisestään. Tutkimuksen fokuksessa ovat ihmisten omat mielipiteet ja käsitykset heidän omasta toiminnastaan. Pääpaino on juuri näiden mielipiteiden esiintuonnissa ja analysoinnissa.

Tutkimusongelmani keskittyvät siihen, mitä ihmiset omasta osallistumattomuudestaan ja sen syistä ajattelevat.

Tässä tutkielmassa ääneen pääsevät 20–30-vuotiaat henkilöt neljältä eri paikkakunnalta: Tampereelta, Oulusta, Helsingistä ja anonymiteettisyistä nimeämättömäksi jäävältä pieneltä pohjoissuomalaiselta paikkakunnalta.

Tutkimuskysymykset

1. Millaiset tekijät keskusteluissa saavat haastatellut 20–30-vuotiaat osallistumaan julkiseen keskusteluun tai olemaan osallistumatta?
2. Pitävätkö haastatellut julkista keskustelua ja siihen osallistumista tärkeänä?
3. Millainen käsitys yleisöstä tai julkisosta haastatteluissa rakentuu?

1.2 Tutkijapositio

Tutkin 20–30-vuotiaita suomalaisten ihmisten julkiseen keskusteluun osallistumista ja osallistumatta jättämistä internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Kuulun itsekin tähän ikäluokkaan, joten jaan tutkittavien kulttuuriset kokemukset ainakin joltain osin.

En itse osallistu julkiseen keskusteluun netissä, vaikka aihe olisi kuinka kiinnostava ja tärkeä. Oma positioni on hyvin lähellä haastateltavien positiota, mikä on tärkeää pitää mielessä koko tutkimusprosessin kulun ajan.

Opiskelen pääaineenani journalistiikkaa ja olen työskennellyt toimittajana jaksoittain vuodesta 2014. Ammattini vuoksi seuran yhteiskunnallisia asioita ja julkisuudessa käytäviä keskusteluja. Esimerkiksi seuran aktiivisesti, millaista keskustelua poliitikot, toimittajat ja yhteiskunnallisesti aktiiviset henkilöt Twitterissä käyvät, mutta en ole koskaan osallistunut enkä aio osallistuakaan. Seuran aktiivisesti myös uutisia ja esimerkiksi Helsingin Sanomien mielipidekirjoittelua, sekä Aamulehden ja Helsingin Sanomien kolumneja.

Positioni yhteiskuntatieteellisen alan yliopisto-opiskelijana tuli huomioida etenkin haastattelua suunnitellessa: miten kysyn asioista niin, että aiheesta ei-niin-kovinsyvällä olevakin ymmärtää, mistä on kyse ja mitä haluan tietää?

2. Tutkielman viitekehys

Tieteellisenä viitekehysenä työssäni on sosiaalinen konstruktionismi, sillä tutkimukseni pohjaa ajatukselle, jonka mukaan sosiaalinen todellisuus rakentuu sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Tutkijana ajattelen, että haastateltavieni kokemus todellisuudesta on rakentunut sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa. Lisäksi he haastattelutilanteessa sanallistavat kokemuksiaan, joita minä puolestani tulkiten kasvokkaisen vuorovaikutuksen ja litteroitujen haastattelunauhojen perusteella ja luon puolestani oman käsitykseni todellisuudesta, tutkimustuloksen.

Nojaan tutkimuksessani diskursiivisen yleisötutkimuksen perinteeseen, jossa ei olla niinkään kiinnostuneita siitä, mitä yleisö on, vaan siitä, mitä ihmiset tekevät ryhtyessään yleisöiksi. Pohjana on esimerkiksi Pietilän ja Ridellin korostus yleisöydestä käyttäytymis- tai toimintamuotona (Pietilä & Ridell 2010, 314).

Ahvan ja kumppaneiden mukaan diskursiivisessa yleisötutkimuksessa joukko ihmisiä tarjoaa ihmisten median käyttöä koskeva informaatiota – tutkimustavassa tehdään ero tutkimuskohteen ja yleisön käsitteen välillä (Ahva ym 2012, 64).

Tutkimuskohde on siis ihmisten diskursiivinen toiminta, johon he ryhtyvät mediaa käyttäessään. Tutkimuksessa ei pyritä erottelemaan erilaisia ihmisryhmiä, vaan tutkimaan heidän toimintaansa (em).

Ahvan ja kumppaneiden mukaan diskursiivinen yleisötutkimus ammentaa esimerkiksi symbolisesta interaktionismista, jossa tarkastellaan ihmisten toimintaa ja heidän toiminnalleen antamia merkityksiä (em).

2.1 Keskeiset käsitteet

Tässä kappaleessa esittelen tutkielman keskeisiin käsitteisiin, julkiseen keskusteluun, osallistumiseen ja osallistumattomuuteen sekä yleisöön ja julkisoon liittyvää käsitteellistä keskustelua ja kritiikkiä, sekä oman ymmärryksen käsitteiden sisällöstä.

Julkinen keskustelu ja sen kritiikki

Julkisen keskustelun tutkimuksessa on keskustelu esimerkiksi siitä, pitäisikö puhua yhdestä vai useammasta julkisuudesta (Ahva 2010, 102-103).

Ahvan mukaan julkisuuden käsite onkin ongelmallinen siinä, että toisaalta useista julkisuuksista puhuttaessa näkökulma on keskustelun monipuolisuudessa ja eroavaisuuksissa, kun taas yhdestä julkisuudesta puhuttaessa viitataan julkisuuteen areenana, jossa ihmiset toimivat ja heidät nähdään (Ahva 2010, 103). Julkisessa keskustelussa ei siis käydä vain yhtä keskustelua, vaan monia erilaisia keskusteluja samaan aikaan.

Julkisen keskustelun käsitteen taustalla on tässä tutkielmassa Jürgen Habermasin ajattelu porvarillisesta julkisesta keskustelusta sekä ajatus deliberatiivisesta demokratiasta ja keskustelun roolista siinä. Tekstissään *Julkisuus* (1973, Suomennos Esa Väliverronen 1985) hän määrittelee julkisuuden sellaiseksi elämänalueeksi, jossa julkinen mielipide voi muodostua. Hänen mukaansa julkisuutta muodostuu jokaisessa keskustelussa, jossa

kansalaiset kerääntyvät yleisöksi. Suomenoksessaan Väliverronen huomauttaa, että Habermasin yleisön käsite on laajempi kuin esimerkiksi Pietilän ja Ridellin (1998), ja sisältää aktiiviset toimijat, julkisuuden subjektit. Habermasin mukaan aihe voi olla mikä tahansa, jolla on yleistä merkitystä. Poliittisessa julkisuudessa kyse on asioista, jotka liittyvät valtion toimintaan.

Julkinen mielipide syntyi 1700-luvulla, ja syntyy (erotuksena yksityisistä mielipiteistä) vain järkeilevän yleisön myötä. Habermas puhuu historiallisessa kontekstissa porvarillisesta julkisuudesta, joka syntyi tuolloisen luokkayhteiskunnan pohjalta. Porvarit muodostivat itsenäisten, yksityisten ihmisten ryhmän, joilla kuitenkin oli hyvin vähän instituutionaalista valtaa. Porvarit vaativat julkisuutta aseeksi aateliston ylivaltaa vastaan. (Habermas, 1973, 170). Alun perin julkinen keskustelu tarkoitti nimenomaan yksityisten ihmisten kokoontumista yhteen keskustelemaan yhteisistä, julkisista asioista (Habermas, 1962, 27).

Peter Dahlgrenin mukaan ajatus julkisesta keskustelusta on jossain määrin ollut olemassa yhtä kauan kuin demokratia, ja se on myös muuttunut demokratian myötä. Hän huomauttaa, että julkisesta tilasta voidaan keskustella yleisenä ja kansantajuisena asiana, mutta Habermas käyttää sitä erityisenä analyyttisenä kategoriana, viitaten erityisesti julkisen tilan historiallisiin olosuhteisiin ja ilmiön yhteyteen yhteiskuntaluokkaan, porvareihin (Dahlgren, 1991, 1-3).

Dahlgren kritisoi Habermasia siitä, että hän on jumittunut omaan romantisoituun käsitykseensä julkisesta tilasta ja sen kehityksestä. Hän myös huomauttaa, että siinä, missä Habermas kyllä tunnistaa julkisen tilan kiinnittymisen luokkaan, hän ei sano mitään sen patriarkaalisesta luonteesta. Dahlgrenin mukaan Habermas pysyy vaiti myös vaihtoehtoisesta, ”plebeian” eli köyhälistön julkisuudesta (suomenos kirjoittajan). Samoin Dahlgren huomauttaa, että Habermasin ajatus julkiseen keskusteluun osallistumisesta on varsin abstrakti formaali. Viittaukset merkityksen tuottamisen monimutkaisuuteen ja sosiaalisten kehysten ja kulttuurisen resurssien merkitys loistavat poissaolollaan (Dahlgren 1991, 5-6). Dahlgren huomauttaa, että sekä Habermas että muut kriittisen mediatutkimuksen edustajat ovat puhuneet julkisen tilan rappiosta median kehityksen myötä

(Dahlgren, 1991, 11). Dahlgrenin teksti on luonnollisesti kirjoitettu 90-luvulla, minkä jälkeen media on kehittynyt vielä runsaasti lisää.

Keskustelun asema demokratiassa vaihtelee, ja erityisen paljon painoarvoa vapaiden ja tasa-arvoisten kansalaisten keskustelulle antavat teoreetikot, joiden ajattelun kattokäsitteenä pidetään deliberatiivista demokratiaa. (Carpentier, 2011, 35, määrittelyssä viittaa Elsteriin, 1998). Habermasia ja Rawlsia pidetään deliberatiivisen demokratian pääasiallisina inspiraationlähteinä (Carpentier, 2011, 35, 132).

Habermasia on kritisoinut esimerkiksi feministinen teoreetikko Chantal Mouffe, jonka mukaan sekä Habermas että John Rawls luottavat demokraattisessa teoretisoinnissaan rationaaliseen yksilöön, mutta riisuvat samalla yksilön kaikesta, joka tekee hänestä omanlaisensa yksilön: tunteista, kielestä, kulttuurista ja toiminnasta, joka tekee yksilöllisyyden mahdolliseksi. Hänen mukaansa nämä rationaaliset lähestymistavat eivät ota huomioon sitä, mitkä ovat yksilönä olemisen olosuhteet. Hänen mukaansa rationaalisen konsensuksen etsiminen tarkoittaa fantasiaa inhimillisen elämämme hylkäämisestä. Kuitenkin inhimillinen elämämme tekee juuri rationaalisen kommunikoinnin mahdolliseksi (Mouffe 2000, 10, 13).

Mouffe esittelee työssään agonistisen pluralismin mallin, jossa yhteiskunnassa erilaiset näkökannat voivat keskustella keskenään toistensa vertaisina. Tällaisessa mallissa yhteiskunnassa ei ole tarvetta tukahduttaa konflikteja, vaan niistä nähdään olevan hyötyä. Tukahduttaminen voi hänen mukaansa johtaa apatiaan ja kiinnostumattomuuteen päätöksenteosta.

Mouffekin kuitenkin myöntää, että jonkinlainen konsensus on oltava olemassa yhteiskunnan toimimiseksi.

Agonistinen pluralismin vahvuudet ovat hänen mukaansa siinä, että se ei väitä demokratian olevan koskaan valmis, vaan antaa avoimesti tilaa erilaisille rintamille (16).

Habermasin kriitikoihin kuuluu myös Nancy Fraser. Hän on kritisoinut Habermasin ajattelussa esimerkiksi sitä, kuinka mieskeskeinen Habermasin ajatus yksityisestä (perheestä, mies elättäjänä, nainen kuluttajana) ja julkisesta

on. Fraser kuvailee, kuinka Habermasin ajatus kansalaisuudesta poliittisen keskustelun osallistujana johtaa juuri mahdollisuudesta puhua ja osallistua – asioista, jotka ovat pääosin hänen mukaansa varattuja maskuliinisuudelle ja kielletty feminiinilydeltä. Kansalaisen rooli on maskuliininen. Fraser ei kritisoi Habermasin ajattelua tarkoituksellisesta sukupuolittamisesta, vaan sukupuolisokeudesta (Fraser 1985, 113, 115).

Useissa aiemmissa tutkimuksissa mainitaan, että internetvälitteisen kommunikoinnin nopean kasvun vuoksi julkinen keskustelu on nykyään paremmin ja laajemmin saatavilla. Näin mainitsee esimerkiksi Ahva (2010, 17) teoksessaan *Making News With Citizens*.

Itse käsittelen tässä tutkielmassani julkisuutta areenana, eli näkökulmani nojaa yhden julkisuuden käsitteeseen. Käsitys julkisuudesta nähdynsi tulemisen paikkana ei silti sulje tässä pois sitä, että siellä voidaan käydä samanaikaisesti useita, toisistaan riippumattomia keskusteluja. Näen julkisuuden eräänlaisena torina: kaikki siellä olijat ovat kyllä yhdellä ja samalla torilla, mutta he käyvät toisistaan erillisiä keskusteluja. Välillä keskustelut voivat myös ristettyä ja liittyä toisiinsa. Vaikka julkinen keskustelu olisi paremmin saatavilla, se ei tarkoita, että saatavuuteen haluttaisiin tarttua ja keskusteluun osallistua.

Haastatteluissa olen käyttänyt julkista ja yhteiskunnallista keskustelua toistensa synonyymeina, koska julkisen keskustelun käsitteeseen liittyvät demokratian konnotaatiot eivät mielestäni ole sellaista yleistietoa, jota haastateltavilla olisi voinut olettaa olevan. Olen myös haastatteluaineistossani kysynyt, mitä haastateltavat ymmärtävät yhteiskunnallisella keskustelulla, ja tulosten mukaan lähes kaikkea, mikä kosketti laajempaa piiriä kuin esimerkiksi itseä tai kavereita, voitiin pitää yhteiskunnallisena keskusteluna.

Tutkijat eivät ole yksimielisiä siitä, onko ihmisten välinen kasvokkainen keskustelu kansalaiskeskustelua (Ahva ym 2012, 209). Kasvokkainen keskustelu ei ole oman tutkielmani pääpaino, mutta olen soveltanut sitä yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen määrittelyssä. Kartoittaakseni vastaajien yleistä osallistumishalukkuutta ja heidän ajatuksiaan yhteiskunnallisesta keskustelusta

olen tuonut keskusteluun myös kasvokkaisen keskustelun kansalaiskeskustelun mahdollisuutena. Myös haastatteluissa on kuitenkin esiintynyt eriytyviä mielipiteitä siitä, voidaanko kasvokkainen keskustelu laskea yhteiskunnalliseksi keskusteluksi.

Osallistuminen ja osallistumattomuus

Koska kansalaisten toiminta liittyy erottamattomana osana demokratian toimintaa, on osallistumisen tutkiminen keskittynyt paljolti poliittisen osallistumisen tutkimiseen. Seuraavaksi valaisen kansalaisten osallistumista poliittisen osallistumisen tutkimuksen kannalta.

Usein poliittisen osallistumisen tutkimus sivuaa median ja viestinnän tutkimusta juuri osallistumisen medioitumisen vuoksi. Tällainen poikkitieteellinen näkemys on esimerkiksi Casemajorin, Couturen, Delfinin, Gorezenin ja Delfantin artikkelissa (2015).

He käsittelevät osallistumattomuutta poliittisena toimintana. Kuten he toteavat, äänestys ja julkisessa tilassa mielipiteen ilmaisu ovat ne kaksi tapaa, joilla osallistumme kansalaisina ja kuluttajina (Casemajor ym. 2015, 851). Artikkelissaan kirjoittajat jakavat osallistumisen neljään tapaan: aktiiviseen osallistumiseen, passiiviseen osallistumiseen, aktiiviseen osallistumattomuuteen sekä passiiviseen osallistumattomuuteen.

Lars Nyre ja Brian O'Neill ovat tutkineet osallistumista ja ihmisten suhtautumista sen puolesta ja sitä vastaan. Artikkelissaan he mainitsevat, miten halu osallistua riippuu mahdollisuudesta säilyttää kasvonsa. Ihmiset esimerkiksi osallistuvat visailuohjelmiin katsomalla ja viihdyttävät siten itseään. Tällainen osallistumisen muoto on heidän mukaansa melko harmiton, ja siinä ei riskeeraa kasvojensa menettämistä osallistumalla (Nyre & O'Neill, 2012, 203).

Tutkimuksessa kysyttiin ihmisten halusta osallistua esimerkiksi televisio-ohjelmiin. Syitä olla osallistumatta olivat esimerkiksi haluttomuus käyttää aikaa kyseiseen asiaan, liika ujous tai itsetietoisuus, tunne siitä, että muut osallistujat

ovat typeriä, pelko huonosti kohdelluksi tulemisesta ja halu suojella työroolia ja se, ettei vastaaja luota formaattiin tai genreen (206-217).

Christoph Lutzin ja Christian Pieter Hoffmanin mukaan osallistumisen tutkimus on keskittynyt aktiiviseen osallistumiseen, vaikka ei-osallistuminenkin voi tosiasiaassa olla tietoinen valinta ja näin aktiivista (Hoffman & Lutz 2017, 877).

Hoffman ja Lutz erottelivat kahdeksan (ei-)osallistumisen tyyppiä jaoteltuna aktiivisuuden, tarkoituksellisuuden ja käytöksen positiivisuuden tai negatiivisuuden mukaan (em 884).

Tiivistettynä Hoffmanin ja Lutzin mukaan aktiivinen osallistuminen voi olla positiivista tai negatiivista sen mukaan, onko se tuottavaa vai tuhoavaa käytöstä. Osallistuminen voi olla tarkoituksellista poissaoloa tai mukanaoloa. Vastaavasti passiivisuus voi olla kokonaan tarkoituksellista osallistumattomuutta tai tarkoituksetonta, jolloin kyse on poissulkemisesta (em. 884).

Yleisö ja julkiso

Suomalaisessa median ja viestinnän tutkimuksessa on keskustelu siitä, pitäisikö englanninkieliset *audience* ja *public* suomentaa pelkäksi yleisöksi, vai yleisöksi ja julkisoksi. Julkison käsitteen erityisyys on siinä, että se toimintatapana sisältää julkiseen keskusteluun osallistumisen ja toimeliaisuuden (esim. Pietilä & Ridell 2008).

Oman tutkimukseni kannalta kysymys on siis siitä, onko haastateltavien toimintatapana yleisöys vai julkisous.

Yleisön ja julkison käsitteen suhteen nojaan Pietilän ja Ridellin määrittelyyn (2008) näistä käsitteistä ja niiden eroista. Julkiso ja yleisö ovat kaksi erilaista toimintamuotoa, eivät kaksi erilaista ihmisryhmää. Toimintamuodot voivat myös limittyä käytännön mediasuhteissa. Julkisoutta luonnehtivat

kansalaisten julkinen toimeliaisuus, julkisen vuorovaikutuksen virittäminen ja julkinen puuttuminen erilaisiin kysymyksiin sanoin ja teoin (Pietilä & Ridell 2008, 292.)

Kun taas

yleisölle ovat ominaisia kuluttaminen, seuraaminen ja vastaanottaminen (em.)

Toimintamuotona myös yleisöys on aktiivista, mutta toiminta on erilaista (em).
Tämän vuoksi viittaan tutkielmassani yleisönä toimimiseen.

Gabriel Tarde kirjoitti jo vuonna 1901 yleisön ja joukon eroista. Hänen mukaansa joukkoa yhdistää fyysinen läsnäolo, kun taas yleisöä sitoo enemmänkin henkinen yhteenkuuluvuus: he lukevat vaikkapa samaa sanomalehteä (Tarde, 1901).

Veikko Pietilän suomennoksen mukaan Robert E. Park kritisoi joukon aiempaa määrittelyä vain samassa tilassa olemisen perusteella. Hänen mukaansa joukon määrittelee se, että yksilöt ovat samassa tilassa ja vaikuttavat ajatuksin ja tuntein toisiinsa. Hän myös korostaa joukon suggeroivaa vaikutusta: joukossa ihmiset antautuvat raivolle tai sankariteoille helpommin joukossa kuin yksinään (Park 1904, 79).

Parkin lähestymistapa joukkoon ja julkisoon on vielä hyvin sosiaalipsykologinen. Hänen mukaansa myös julkinen mielipide on sosiaalipsykologinen ilmiö (Park 1904, 87.)

Walter Lippmanin mukaan (1925, Veikko Pietilän lyhennelmä) julkiso koostuu ihmisistä, jotka yrittävät valvoa toistensa käyttäytymistä lain tai suostuttelun avulla. Julkiset mielipiteet ovat niitä mielipiteitä, joita ihmiset esittävät muiden käytöksestä.

Mielipiteet eivät kuitenkaan johda suoraan mihinkään toimintaan. Julkison toiminnan teho onkin Lippmanin mukaan siinä, miten joukot liittoutuvat valtaapitävien puolelle tai heitä vastaan (Lippman 1925, 97–98).

Lippmanin kuva julkisosta ja sen toimintamahdollisuuksista ei ole turhan ruusuinen. Hän kirjoittaa, että julkison jäsenet

Eivät ole järin valistuneita, herpaantumattoman kiinnostuneita, puolueettomia, luovia tai toimeenpanevia (Lippman 1925, 99.)

Lippmanin mukaan julkiset asiat ovat aina julkisolle ulkopuolisia, sillä se ei päättä asioista suoraan. Hänen mukaansa itsehallinnon ajajat usein uskovat, että jos ihmiset sivistäisivät itseään enemmän ja lukisivat parempia sanomalehtiä, he harjaantuisivat ajamaan julkisia asioita. Lippmanin mukaan tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä asioiden ulkopuolella olevia ei voi vaatia käsittelemään asioita samalla tavalla kuin niiden sisällä olevia (em, 109).

Myös Herbert Blumer käsitteli vuonna 1961 alkeistason spontaaneja kollektiiviryhmittymiä, joihin hän luki joukon, massan ja julkison (Blumer 1961, 113).

Hän jakoi joukot ja massat erilaisiin tyypeihin. Hänen mukaansa massan ja joukon ero on siinä, miten massassa voi olla mukana ihmisiä erilaisista yhteiskuntaluokista ja yhteiskunnan kerroksista. Massassa jäsenten vuorovaikutus on niukkaa, eivätkä jäsenet välttämättä menetä tietoisuutta itsestään, toisin kuin joukossa (em.

Julkiso taas määräytyy hänen mukaansa kolmen periaatteen mukaan: julkison jäsenet ovat kasvokkain jonkin kysymyksen kanssa, he ovat eri mieltä siitä, miten asia on käsiteltävä ja he antautuvat keskustelemaan asiasta.

Veikko Pietilään ja Seija Ridelliin nojaten olenkin suomentanut myös tässä tutkielmassa englanninkielisessä lähdekirjallisuudessa esiintyvät "public"-sanat julkisoiksi.

Yleisön käsitteestä käytävässä keskustelussa on esitetty myös puheenvuoroja siitä, onko yleisöä "tosielämässä" olemassa, vai onko se vain diskursiivinen käsite (esim. Allor 1988, Hartley 1987).

Yleisöyttä on mahdollista tarkastella myös toiminta- ja käyttäytymismuotona (esim. Pietilä ja Ridell 2010, 295-317). Pietilän ja Ridellin mukaan kyseessä on kulttuurisesti opittu ja ehdollistunut käyttäytyminen, joka toistuu eri tilanteissa ulkoisesti katsoen pitkälti samanlaisena. Sisäisesti toiminta voi kuitenkin olla

hyvinkin erilaista, sillä esimerkiksi ihmisten tekemät tulkinnat vaihtelevat suurestikin (Pietilä & Ridell 2010, 314).

Pietilä ja Ridell käyttävät esimerkkinä television katselua, mutta sama voisi päteä myös sosiaalisen median tai internet-keskusteluiden seuraamiseen. Ulkoisesti näiden yleisönä toimiminen näyttää hyvinkin samanlaiselta, käyttäytyminen on kulttuurisesti opittua, ja sisäisesti tulkinnat kuitenkin vaihtelevat. Kaikki ihmiset näyttävät melko samalta selatessaan sosiaalista mediaa älypuhelimeltaan, mutta yleisönä toimiminen heidän päänsä sisällä on hyvinkin erilaista. Toinen tuntee feminististä raivoa Twitteriä selatessaan, toinen viihtyy kuunnellen ja katsellen YouTubesta lempi ”tubettajaansa” (videoblogin pitäjää).

2.2 Internet, julkinen keskustelu ja osallistuminen

Internetin ja sosiaalisen median kehitys on lisännyt tapoja osallistua julkiseen keskusteluun ja muuttanut ymmärrystä yleisöistä. Koska tutkielmani osallistuu keskusteluihin demokratiasta, julkisen keskustelun merkityksestä, yleisöydestä sekä sosiaalisesta mediasta ja sen merkityksestä ihmisten elämässä, esittelen näihin teemoihin kytkeytyvää aiempaa tutkimusta.

Yhtäältä kysymys on julkisen keskustelun merkityksestä demokratialle, ja mitä tapahtuu, kun kansalaiset eivät haluakaan osallistua julkiseen keskusteluun ja pysyttelevät julkison sijasta yleisön roolissa. Toisaalta kyse on siitä, miten sosiaalinen media vaikuttaa julkiseen keskusteluun ja ihmisten osallistumismahdollisuuksiin. Aluksi määrittelen, mitä tarkoitan internetillä ja sosiaalisella medialla.

Internet ja sosiaalinen media

Sosiaalisen median määrittely ei ole yksinkertaista. Katri Lietsalan ja Esa Sirkkusen mukaan käsitettä sosiaalinen media alettiin käyttää noin vuonna 2005, ja se liittyi keskusteluun Web 2.0:sta. He ehdottavat, että sosiaalista mediaa tulisi käyttää sateenvarjoterminä, jonka alle menee paljon erilaisia kulttuurisia

käytäntöjä, jotka liittyvät käytäntöihin internetissä ja ihmisiin, jotka ovat mukana sisällössä ja sen tuottamisessa (Lietsala & Sirkkunen, 2008, 17-18).

Jaakko Suomisen ja kumppaneiden kirjassa Sosiaalisen median lyhyt historia (2013, 17) sosiaalisen median yhdeksi tunnuspiirteeksi mainitaan se, että sisältöjen jakaminen on sen olennainen piirre. Lisäksi käyttäjän rooli on aktiivisempi kuin muissa, aiemmissa median muodoissa. 2010-luvulla sosiaalisen median käsitteellä viitataan lähes mihin tahansa verkkopalveluun, jossa on paljon sisältöä jakavia ja keskenään kommunikoivia käyttäjiä. Kirjassa myös huomautetaan, että esimerkiksi uutispalveluissa ja sanomalehtien verkkoversioissa on paljon sosiaalisen median tunnusmerkistön täyttäviä ominaisuuksia, kuten jako- ja tykkäysmahdollisuuksia. Kirjoittajien mukaan

Sosiaalinen media – sellaisena kuin se tällä hetkellä yleisesti ymmärretään – viittaa siis tietyn aikakauden digitaaliseen verkkoviestintään sekä viestinnän multimodaalisuuteen eli monikanavaisuuteen ja -aistisuuteen (Suominen ym. 2013, 17.)

Kirjoittajat kuitenkin toteavat, että sosiaalinen media ja sen määrittelyt muuttuvat jatkuvasti.

Itse tukeudun tässä tutkimuksessa Laaksosen, Matikaisen ja Tikan määrittelyyn sosiaalisesta mediasta. Heidän mukaansa sosiaalinen media voidaan määrittellä ryhmäksi erilaisia verkkopohjaisia sovelluksia, jotka perustuvat web 2.0:n tekniselle alustalle ja mahdollistavat käyttäjien luoman sisällön. Olennaisia piirteitä ovat alustojen luonne instituutioista vapaana viestintänä, käyttäjien aktiivinen rooli ja viestinnän verkottuneisuus. (Laaksonen, Matikainen & Tikka, 2014, 14).

Sosiaalisen median käsite ei kumpua tieteellisestä keskustelusta, vaan se on käytännöllinen tapa nimetä verkkoympäristöjä. Tutkijat ehdottavatkin, että sosiaalista mediaa ei ole syytä käsitellä niinkään analyttisenä käsitteenä kuin tutkimuskohteena (Em, 16).

Tutkija danah boyd viittaa sosiaalisen median käyttöön termillä *networked publics*. Hänen mukaansa sosiaalinen media tarjoaa tiloja, joissa etenkin teinit voivat sosialisoida epävirallisella tavalla (boyd, 2014, 5).

Boydin kirjan *It's complicated* yksi kantava pääajatus on se, että teini-ikäiset käyttävät sosiaalista mediaa pääosin pitääkseen yhteyttä jo olemassa oleviin ystäviinsä ja laajentaakseen sosiaalista kanssakäymistä heidän kanssaan (boyd, 2014).

Käytän tässä tutkimuksessa internetiä kattokäsitteenä, jonka alle sosiaalinen media kuuluu. Internet on alusta, jossa on monenlaista toimintaa, joista kaikkea ei voida laskea sosiaalisen median piiriin. Toisaalta internetissä on paljon toimintaa, jonka laskeminen sosiaaliseksi mediaksi on tulkinnanvaraista. Tällaisia ovat esimerkiksi sanomalehtien verkkosivujen keskustelualueet, joita ei ole tavattu laskea sosiaalisen median piiriin. Ne siis ovat internetissä käytävää julkista keskustelua, mutta eivät välttämättä sosiaalista mediaa. Myös Laaksosen, Matikaisen ja Tikan mukaan rajanveto siinä, ovatko keskustelupalstat tai IRC sosiaalista mediaa on hankalaa. Heidän mukaansa ne kuitenkin täyttävät sosiaalisen median tunnuspiirteet (Laaksonen, Matikainen & Tikka, 2013, 15).

Tässä tutkielmassa sosiaalinen media on toiminut apukäsitteenä, jonka avulla haastateltavat ovat voineet pohtia omaa toimintaansa verkossa tietyissä kehyksissä. Toisaalta sosiaalinen media on tutkimuskohde, sillä olen tutkinut haastateltavien toimintaa nimenomaan sosiaalisen median alustoilla. Itse sivuan keskustelupalstoja haastatteluissa, joten tässä tutkimuksessa ne on laskettu puheena olevan sosiaalisen median piiriin. Sosiaalisella medialla tarkoitan tutkimuksessa erilaisia ihmisten väliseen kanssakäymiseen perustuvia internetsivuja ja -sovelluksia, joiden pääpaino on käyttäjien luomassa sisällössä. Tällaisia ovat esimerkiksi Facebook, Instagram, Jodel, Twitter ja Pinterest.

Viittaan sanomalehtiin, televisioon ja radioon käsitteellä ”muut median muodot” erotuksena sosiaalisesta mediasta. Sanomalehtien verkkosivuista ja juttujen kommenttikentistä on haastatteluissa puhuttu sekä muiden median muotojen että sosiaalisen median yhteydessä. Itse erottelen sanomalehtien verkkosivut ”muihin

median muotoihin”, mutta niiden keskusteluosiot ja esimerkiksi Facebookissa sanomalehtien sivuilla käytävät keskustelut sosiaaliseksi mediaksi.

Julkinen keskustelu ja osallistuminen internetissä

Veikko Pietilän mukaan yksi internetin tutkimuksen tärkeimpiä kysymyksiä on se, vaikuttaako internet demokratiaan ja miten. Esimerkiksi siitä, millä tavalla internet vaikuttaa julkiseen keskusteluun ja sitä kautta demokratiaan on runsaasti erilaisia näkemyksiä: yhtäältä monet suhtautuvat internetiin kriittisesti ja toisaalta monien mielestä demokratia lähestyy juuri internetin myötä ihannetilaansa (Pietilä, 2002, 423).

Demokratian ihannetilaa on hahmotellut muun muassa filosofi ja psykologi John Dewey. Hän määritteli demokratian valtiomuotona, erityisenä tapana valita viranomaiset ja säännellä heidän toimiaan heille annetussa tehtävässä. Deweyn mukaan poliittisen vallankäytön ydin piilee siinä, miten hallittujen ja valtaapitävien intressit saadaan yhtenemään (Dewey, 1927, 107-108, 117).

Julkisesti toimivat kansalaiset ovat juuri demokratian ydin. Julkisesti toimimalla kansalaiset tuovat tahtonsa valtaapitävien tietoon. Dewey pohti jo 1920-luvulla, onko ajatus julkisesti toimivista kansalaisista pelkkä myytti (145).

Timo Kuronen (2000) on tutkinut informaatiotutkimuksen väitöskirjassaan kansalaiskeskustelun edellytyksiä ja mahdollisuuksia tietoverkoissa. Luonnollisesti 17 vuotta vanha tutkimus ei enää tietoverkkojen laajuuden tai käytön puolesta ole ajan tasalla, mutta se sisältää kiinnostavaa pohdintaa demokratian edellytyksistä internetissä, joskin melko filosofisella tasolla.

Väitöskirjasta käy ilmi, miten ainakin Kurosen esittämät verkkokeskustelun ongelmat ovat hyvin samanlaisia kuin nykypäivän keskustelussa. Tutkimuksessa pohditaan esimerkiksi anonymiteetin ja yksityisyydensuojan toteutumista verkkokeskusteluissa (Kuronen 200, 183). Kysymys on edelleen oleellinen paitsi mielipiteitten ilmaisemisen, myös tietojenkeruun osalta.

Kuronen arvelee, että perinteisten viestintävälineiden tarjoamat foorumit ovat turhan viihteellisiä, joten todelliset kansalaiskeskustelun mahdollisuudet ovat kirjastojen tarjoamissa tietoverkoissa (em, 184). Tämä pohdinta ei toteutunut,

sillä nykypäivän julkinen keskustelu on keskittynyt nimenomaan viestintävälineiden tarjoamille forumeille sekä sosiaaliseen mediaan.

Kuronen pohtii myös kansalaiskeskusteluun osallistumattomuuden syitä. Hän arvioi ”arkikokemuksensa perusteella”, että osallistumattomuuden syinä ovat ”triviaalilla tavalla” laiskuus ja välinpitämättömyys. Lisäksi hän esittää ongelma syvemmiksi syiksi haluttomuutta vaikuttaa yhteisiin asioihin sekä epäilystä vaikuttamisen todellisista mahdollisuuksista (em, 185).

Hänen mukaansa

Kansalaiskeskusteluun ryhtymisen korkea kynnyks sisältää erottamattomina osina moraalisen viitseliäisyyden, eettisen oikeudenmukaisuuden ja yhteiskunnallisen päätöksenteon näkökulmat (em. 185-186.)

Politiikantutkimuksen näkökulmasta demokratiaa ja osallistumista poliittisilla foorumeilla on tutkinut myös Deen G. Freelon, joka kirjoittaa artikkelissaan, että poliittisten internetfoorumien tutkimus on viimeisen vuosikymmenen aikana noussut keskiöön poliittisen viestinnän ja verkkoviestinnän tutkimuksessa. Myös hänen mukaansa vähentynyt osallistuminen perinteisillä tavoilla on saanut tutkijat panemaan toivonsa netissä tapahtuvaan poliittiseen viestintään (Freelon 2010, 1172-1173).

Artikkelissaan Freelon tutkii poliittista keskustelua netissä kolmen eri demokraattisen viestinnän mallin kautta. Habermasiin ja Dahlbergiin nojaavan analyysinsa mukaan hän jaottelee keskustelut kolmeen tyyppiin: liberaalin individualistiseen, jonka päämäärä on itseilmaisu ja jonka voi tunnistaa monologityyppisestä keskustelusta, kommunitaariseen, jonka päämäärä on vahvistaa yhteisöjä, sekä deliberatiiviseen, joka sisältää habermasilaisittain tiukkoja asia-argumentteja yhteiskunnallisista aiheista (Freelon 2010, 1177-1178).

Hoffman ja Lutz käsittelevät artikkelissaan poliittista osallistumista ja sen aiempaa tutkimusta. Heidän mukaansa aiheeseen liittyvässä tutkimuksessa keskustellaan paljon siitä, parantaako internet osallistumisen mahdollisuuksia ja

sitä kautta demokratiaa, vai syventääkö se entisestään eri ryhmien välillä olevia juopia. On myös tutkijoita, joiden mukaan tilanne pysyy samanlaisena kuin ennenkin (Hoffman & Lutz 2017, 879).

Hoffman ja Lutz tekivät tutkimuksen saksalaisten internetin käyttäjien parissa. Ryhmähaastatteluihin osallistuneet tutkittavat eivät pystyneet määrittelemään osallistumista tyhjentävästi. Osalle pelkkä internetin omistaminen oli osallistumista. Ainut tapa erottaa osallistuminen ei-osallistumisesta oli aktiivisuuden taso. (em. 883-884).

Aktiivinen poliittinen osallistuminen netissä tarkoittaa esimerkiksi erilaisten alustojen käyttöä poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Passiivinen osallistuminen on jonkun toisen luoman agendan seuraamista, esimerkiksi tykkäämistä Facebook-sivusta. Aktiivinen osallistumattomuus voi olla poliittisen toiminnan häiritsemistä esimerkiksi palvelinten tahallista hidastamista. Myös jonkin alustan tietoinen hylkääminen vaikkapa yksityisyysongelmien takia (esim. Twitter) kuuluu tähän kategoriaan. Passiivinen osallistumattomuus tarkoittaa kyvyttömyyttä käyttää internetiä, kiinnostuksen puutetta tai pimennossa olemista sensuurin seurauksena (em, 856).

Positiivisten vaikutusten lisäksi sosiaalinen media kuitenkin on luonut myös käytäntöjä, joissa passiivisestikin osallistuvat käyttäjät joutuvat luovuttamaan tietoja ja vapauksia kolmannelle osapuolelle. Casemajorin ja kumppaneiden artikkelin tarkoituksena onkin tarkastella erityisesti sellaista passiivista osallistumista, jonka tarkoituksena on kamppailla tällaista tietojen keräämistä vastaan. Heidän mukaansa osallistumista ja osallistumattomuutta ei voi pitää saman kolikon kahtena eri puolena, vaan käsitteet ovat paljon monimutkaisempia (Casemajot et. al 2015, 852, 854).

Yleisöosastot ja verkkojournalismi julkisen keskustelun areenana

Veikko Pietilä arvioi vuonna 2001 Tiedotustutkimus-lehdessä julkaistussa artikkelissaan yleisöosastoja ja verkkofoorumeita julkisen keskustelun areenana. Hänen tutkimuksensa mukaan yleisöosastoissa (tutkittavana

Aamulehden yleisönosasto ja kaksi sanomalehtien verkkofoorumeita) dialogiksi luettavia viestejä oli 65 prosenttia, kun taas yleisönosastojen viesteistä dialogia oli -aineistosta riippuen- 90 tai 95 prosenttia. Dialogisuutta hän määritteli vieruspariajattelun kautta: yhden puhuja tuottamaa etujäsentä, kuten kysymystä, seuraa toisen puhujan tuottama jälkijäsen, kuten vastaus. (Pietilä, 2001b, 404-405). Hänen päätelmiensä mukaan tämä johtuu siitä, että verkkoviestintä on lähempänä kasvokkaisviestintää kuin yleisönosastokeskustelu (406).

Pietilän tutkimuksen mukaan samanmielisiä vastauksia oli yleisöosastolla 24 ja foorumeilla 38 prosenttia, kun taas erimielisiä oli yleisöosastolla 71 ja foorumeilla 53 ja 55 prosenttia, foorumista riippuen. Vastaan väittämistä oli siis ainakin Pietilän tutkimuksen mukaan enemmän kuin samanmielisiä argumentteja, vaikka hänen mukaansa kasvokkain samaa mieltä oleminen on sosiaalisesti hyväksytympää (410-411).

Pietilä toteutti samantyyppisen tutkimuksen myös myöhemmin, ja sen tulokset julkaistiin vuonna 2002. Siinä hän tutki tamperelaisia verkkofoorumeita, joiden aiheena oli kaupungissa toteutettu siltahanke. Tutkimustulokset olivat samansuuntaisia kuin aiemmin: keskustelussa oli paljon eri mieltä olevaa dialogia (Pietilä, 2002, 435).

Pietilä tutkii foorumeita deliberatiivisen keskustelun näkökulmasta. Hänen mukaansa deliberatiivisen keskustelun ehtoja ovat eri mieltä oleminen, argumentaatio ja toisten kuuntelu (434-439).

Deliberatiivinen keskustelu käsitteenä johtuu Pietilän mukaan ajatuksesta demokratiasta, jossa normina on kansalaisten mahdollisuus ottaa osaa (mahdollisimman argumentoivaan ja informatiiviseen) keskusteluun (Pietilä, 2002, 424-425).

Pietilä käsittelee artikkelissaan myös deliberatiivisen keskustelun esteitä. Hän viittaa Peter Dahlgreniin, jonka mukaan deliberatiivisuuden esteenä on aika – keskustelun kypsyminen vaatisi aikaa. Pietilä tosin vasta-argumentoi, että hänen tutkimistaan keskusteluista pisin kesti 2,5 vuotta, eikä merkkejä deliberatiivisuudesta ilmeisesti tullut esiin se enempää kuin aiemminkaan (Pietilä, 441).

Oman tutkimukseni kannalta kiinnostavia olivat Pietilän omat analyysit siitä, mikä estää deliberatiivisen keskustelun käymistä julkisessa keskustelussa. Hänen mukaansa yksi merkittävä tekijä on julkisen keskustelun asema edustuksellisessa järjestelmässä: ihmiset eivät koe, että heidän sanottavallaan on merkitystä (441).

Pietilän myös päätteli, että julkista keskustelua hallitsee kilpailu ja voittamisen pakko.

Uskomus, että myönnytysten teko kiistassa on tappioksi, pakottaa ihmisiä pysymään aiemmissa kannoissaan (441.)

Yleisötutkimuksessaan Ahva ym. pohtivat sitä, miksi ihmisten mediankäyttörutiinit ovat kovin uutispainotteisia – ainakin olivat tutkimuksen teon aikaan, vuonna 2010. Tutkijoiden mukaan syynä saattaa olla halu pysyä yhteydessä yhteiskunnan keskukseseen. Käsitys yhteiskunnan keskuksesta tai sen sijainnista vaihtelee; se voi tarkoittaa kansallisvaltiota, politiikkaa tai markkinoita. Globalisaation myötä sitä, missä tärkeitä päätöksiä tehdään, on yhä vaikeampaa päätellä, joten median seuraaminen on entistä tärkeämpää (Ahva ym. 2012, 114). Ahvan ja kumppaneiden tutkimus keskittyy erityisesti yleisön ja journalismin suhteeseen. Vuonna 2010 sosiaalisen median rooli on ollut hyvin erilainen kuin vuonna 2018, joten osa tuloksista olisi varmaan toisenlaisia, mikäli tutkimus tehtäisiin nyt.

Tutkimuksessa oli kartoitettu myös ihmisten halua käydä kansalaiskeskustelua, tosin suullisesti, sosiaalisissa verkostoissa. Heidän mukaansa julkisoja ei synny helposti, sillä pohdinnat yhteiskunnallisista aiheista rajoittuivat helposti keskinäisviestintään (Ahva ym. 2012, 226).

Osallistumista verkossa ovat tutkineet myös Tenenboim ja Cohen (2013), jotka perkasivat tutkimuksessaan osallistumista klikkausten ja kommentoinnin avulla. Tutkimus toteutettiin Israelissa tutkimalla suosituksen internetsivun klikattuja ja kommentoituja artikkeleita. Klikatuilla artikkeleilla tarkoitetaan artikkeleita, jotka on klikattu auki luettavaksi. Klikatut ja kommentoidut artikkelit eivät tutkimuksen perusteella olleet samoja. Sisällönanalyysin avulla he saivat selville, että klikatut artikkelit olivat sensaationomaisia ja uteliaisuutta herättäviä, kun taas

kommentoidut artikkelit liittyivät enemmän sosiaalisiin ja poliittisiin aiheisiin (Tenenboin & Cohen 2013, 198).

Tutkijat luettelevat klikkaamisen ja kommentoinnin lisäksi muita mahdollisia verkko-osallistumisen muotoja internetlehden sivuilla: yleisö voi esimerkiksi lähettää sisältöä, osallistua gallupeihin, suositella sisältöjä ja jakaa niitä sosiaalisessa mediassa (em. 199).

Verkkolehden klikkaaminen tai sisällön tuottamiseen osallistuminen ei suoraan liity oman tutkielmani aiheeseen, mutta tutkimus tarjoaa taustatietoa yleisön halukkuudesta osallistua. Sen tulokset myös kertovat siitä, miten yleisön halu osallistua ja näin mahdollisesti muuttaa rooliaan yleisöstä hetkellisesti julkisoksi riippuu mediassa julkaistusta sisällöstä. Kaikkea ei tee mieli kommentoida samalla tavalla.

Yleisötutkimuksen haasteet

Aiempi (etenkin englanninkielinen) yleisötutkimus on keskittynyt pitkälti televisioyleisöiden tutkimiseen. Vuonna 2004 Sonia Livingstone pohti artikkelissaan *The Challenge of Changing Audiences* sitä, kuinka televisioyleisöntutkimuksesta opittua voidaan soveltaa uuden median yleisöjen tutkimukseen, vai täytyykö tutkimus aloittaa kokonaan alusta (Livingstone, 2004). Livingstonen mukaan yleisötutkimuksessa on tähän asti painittu kolmen haasteen kanssa:

1. Ero siinä, mitä ihmiset sanovat tekevänsä ja mitä he todellisuudessa tekevät.
2. Tekstin ja lukijan suhde sekä tulkinnan rooli siinä
3. Väestötieteellinen näkökulma: merkitykset ja käytännöt monipuolisessa populaatiossa.

Hänen mukaansa on kiistanalaista, suurentaako internet edellä mainittuja haasteita entisestään (em, 82).

Vuonna 2013 Livingstone kirjoitti osallistumisen paradigmasta yleisötutkimuksessa. Artikkelissaan hän jatkaa pohdintaansa siitä, mitä vanhasta, televisio-orientoituneesta yleisötutkimuksesta voi käyttää uuden median yleisöjen tutkimukseen. Aiemmin yleisöyteen voitiin mennä sisään ja siitä pois, ja sitten

tehtiin jotakin muuta. Nykyään yleisöys on jatkuvaa ja olemme yleisön jäseniä samaan aikaan, kun olemme kuluttajia, sukulaisia, työntekijöitä, kansalaisia ja julkison jäseniä (Livingstone, 2013, 22).

Lisäksi Livingstone pohtii artikkelissaan tarkemmin osallistumisen käsitettä yleisötutkimuksessa. Hänen mukaansa osallistuminen merkitsee aina jonkin itseään suuremman kanssa tekemisissä olemista. Osallistumisen käsite herättää kysymyksiä siitä, mihin osallistutaan; kulttuuriin, yhteisöön, kansalaisyhteiskuntaan tai demokratiaan (Livingstone 2013, 25). Osallistuminen herättää myös kysymyksiä siitä, osallistutaanko yhteiskunnassa tarpeeksi, ja kenen ääntä kuullaan (em. 26).

Matikainen ja Villi (2015) muistuttavat, että sosiaaliseen mediaan liittyvä yleisön muutos esitetään usein turhan kärjistävänä. Heidän mukaansa jyrkkää kahtiajakoa passiivisen ”vanhan” ja aktiivisen ”uuden” yleisön välillä ei ole aiheellista tehdä, sillä yleisön ankkuroituminen sisältää aineksia sekä vanhasta että uudesta tavasta käyttää mediaa (em. 160).

Matikainen ja Villi mainitsevat, että

yleisön aktivoitumiseen, sisältöjen tuottamiseen (UGC) ja jakamiseen (UDC) liittyvät representaatiot ovat naturalisoituneet laajalti tutkijoiden ja media-alan edustajien parissa, mutta eivät niinkään yleisön parissa, sillä se asemoituu omista lähtökohdistaan pitkälti edelleen passiivisen mediayleisön representaatioon (Matikainen&Villi 2015, 161.)

Sosiaalisen median tutkimuksessa aktiivisen käyttämisen suuresta roolista tutkimuksessa kertoo se, että sosiaalisen median määrittelyn avuksi on otettu englanninkielinen käsite ”produsage”, jolla viitataan siihen, miten pelkästään sisällön tuottaminen (production) ei kuvaa riittävän hyvin sosiaalisen median vertaiselta toiselle tapahtuvaa sisällön tuottamista (user-created content) (Bruns, 2008, 1-7; Ridell 2012, 19, 22). Bruns menee jopa niin pitkälle, että väittää yleisön olevan kokonaan kuollut (Bruns, 2008, 254).

Seija Ridell kuitenkin kritisoi Brunsin ajattelua kirjoittaen, että Brunsin tapa määritellä tuottaminen teollisessa kehyksessä on ongelmallinen, sillä on olemassa myös paljon tuottamista, joka ei liity teolliseen toimintaan. Lisäksi, Ridellin mukaan Bruns ei määrittele, mitä hän tarkoittaa käyttämisellä (using), Ridell huomauttaa, että esimerkiksi Wikipedian lukeminen ei ole sama asia kuin sinne sisällön kirjoittaminen. Lukeminen on hänen mukaansa yleisön jäsenenä olemista, kun taas kirjoittaminen on tuottamista, ja ne ovat toisistaan eroavia fyysisiä ja henkisiä toimintoja (Ridell, 2012, 22-23).

Ridell tutkii artikkelissaan toimintaa internetissä YouTube-palvelinta esimerkkinä käyttäen. Hän tekee jaon kahteen erilaiseen toiminnan sateenvarjotermiin, lurkkaamiseen ja osallistumiseen (Ridell, 2012, 28). Lurkkaajien ainoa tarkoitus on toimia yleisönä sivulla. Heistä ei jää jälkiä, eikä heitä pysty seuraamaan. Myös osallistuminen sisältää yleisönä toimimisen, mutta se on vain alku – sen jälkeen seuraa esimerkiksi keskusteluihin osallistumista ja oman sisällön tuottamista (28).

Janne Matikanen ja Mikko Villi tutkivat vuonna 2015 yleisön asenteita sisällön tuottamista ja jakelua sekä verkossa osallistumista kohtaan. Yleisön asenteiden tutkiminen on vielä melko harvinainen näkökulma yleisön toimintaa ja käyttötapoja tutkittaessa (Matikainen&Villi 2015, 147).

Tutkimuksen mukaan tärkeintä vastaajille oli toimia verkossa näkymättömänä tarkkailijana. Vastaavasti vähiten tärkeää heille oli mediaan osallistuminen ja yhteisöpalveluissa esilläolo (em. 155-156).

Sukupuolten välillä tutkijat eivät havainneet suuria eroja, mutta iän mukaan jaoteltuna eroja oli havaittavissa. Näkymättömänä pysyminen oli tärkeää kaikille muille ikäryhmille paitsi nuorille (15–24-vuotiaille). Asenteet jakautuivat myös ammatin mukaan. Koululaiset ja opiskelijat pitivät aktiivista osallistumista tärkeimpänä, kun taas muissa ammattiryhmissä tärkeää oli jälleen näkymättömyys. Koululaiset ja opiskelijat oli mainittu yhtenä jaoteltuna ammattiryhmien kanssa. Poikkeuksen muodostivat kotiäidit ja -isät, joille tärkeintä oli sosiaalisuus ja halu vaikuttaa (em. 156-157).

Matikainen ja Villi pohtivat tutkimuksessaan myös sitä, millaisiin sosiaalisiin representaatioihin yleisön osallistumista ja jakamista koskevat asenteen ankkuroituvat. He luonnostelivat kolme vaihtoehtoista representaatiota, joista *perinteisen mediayleisön representaatio* oli vahvin ja liittyi vahvasti näkymättömän oleilun asenteisiin. Heidän mukaansa oli selvästi huomattavissa, kuinka vastaajat eivät halua osallistua median toimintaan tuottamalla sisältöä tai kommentoimalla. Muita representaatioita olivat *aktiivisen kansalaisen representaatio* sekä *digieläjän representaatio* (em. 160).

Matikaisen ja Villin tutkimus luo perustan oman tutkielmani taustaoletukselle, ettei suuri osa ihmisistä mielellään osallistu julkiseen keskusteluun internetissä. (Villi 2012, Matikainen & Villi 2013 sekä 2015).

3. Tutkimusaineisto

Aineistoni koostuu kahdeksasta haastattelusta. Alkuperäisenä tavoitteenani oli saada 5–10 haastateltavaa. Haastateltavista kuusi oli naisia ja kaksi miehiä.

Tein ennen varsinaisen tutkimuksen aloittamista harjoitushaastattelun tutkimusmetodeihin syventävällä kurssilla. Harjoitushaastattelun tekeminen ohjasi lopullisen haastattelurungon tekemistä, sekä jonkin verran myös haastateltavieni valitsemista.

Harjoitushaastattelussa haastattelin opiskelutoveriani, ja se toi ilmi sen, miten alan opiskelijan ajattelu julkisesta keskustelusta mahdollisesti eroaa ei-alaa opiskelevan ajattelusta. Ensinnäkin haastateltava esitti paljon kysymyksiä tarkentaakseen käyttämiäni käsitteitä, mutta lisäksi hän piti julkista keskustelua ja sen seuraamista periaatteessa tärkeänä, vaikkei itse haluakaan siihen osallistua. Tämä toi ilmi sen, että pelkästään journalistiikan opiskelijoiden haastattelu vääristäisi tuloksia liikaa. Journalistiikan opiskelijat ovat oman käsitykseni mukaan keskimääräistä nuorta syvemmällä julkisen keskustelun käsitteen ympärillä käytävässä keskustelussa ja todennäköisesti seuraavat internetissä käytävää yhteiskunnallista keskustelua keskimääräistä enemmän.

Tutkimukseni tavoitteena on kuitenkin tavoittaa keskimääräisen nuoren aikuisen ajatuksia.

Koko ajatus siitä, että julkinen keskustelu on periaatteessa tärkeää, vaikka siihen ei haluaisikaan itse osallistua, oli niin kiinnostavan ristiriitainen, että halusin selvittää, onko se yleistä.

Tarkoituksena ei ollut löytää nuoria aikuisia, jotka eivät osallistu sosiaaliseen mediaan ollenkaan, vaan heitä, jotka kyllä käyttävät sitä jossain määrin, mutta välttelevät osallistumasta siellä julkisiin keskusteluihin.

Osallistuminen sosiaalisessa mediassa on suhteellista, ja tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Haastattelussa kysyinkin myös sitä, mitä osallistuminen merkitsee kullekin haastateltavalle.

Tutkimuksessani on melko kaupunkipainotteinen otanta. Yksi vastaaja asuu pienellä paikkakunnalla Pohjois-Suomessa ja toinen asuu väliaikaisesti yhtä pienellä paikkakunnalla Keski-Suomessa. Kaikki muut vastaajat asuvat joko Oulussa, Helsingissä tai Tampereella.

Alun perin toivoin, että olisin saanut haastateltavia tasaisesti eri puolilta Suomea.

3.1 Haastateltavien valitseminen

Joulukuun alussa lähetin haastattelupyynnön entisen opiskelualani, hoitotyön opiskelijoiden Facebook-ryhmään sekä Oulun yliopiston opiskelijapalveluun, jonne liitin mukaan pyynnön lähettää viestiä edelleen opiskelijoille. Entisistä opiskelutovereistani lähes kaikki ovat jo valmistuneet ja toimivat suurimaksi osaksi hoitotyön eri tehtävissä Pohjois-Suomessa.

Sain Oulun yliopiston sähköpostilistan kautta useita vastauksia, joista aikataulullisesti valikoitui neljä haastateltavaa. Toteutin haastattelut kasvokkain Oulun kaupunginkirjaston aulatilissa sekä yliopistolla tyhjissä luokka- tai soitinharjoitteluhuoneissa. Nauhoitin ja litteroin haastattelut.

Kahdesta Oulun yliopiston kasvatustieteiden opiskelijan haastattelusta jouduin kieltäytymään. Etenkin, koska kaikki yliopistosta saadut haastateltavat (4 ihmistä) opiskelivat kasvatustieteitä, ja epäilin luokanopettajan tulevien työtehtävien painottavan aineistoa liikaa, sillä yksi vastaaja kertoi selkeästi tulevan ammatin rajoittavan omaa haluaan osallistua. Kuusi haastateltavaa samalta alalta ja samasta yliopistosta tuntui liialta, koska tavoite ei ole kartoittaa ainoastaan kasvatustieteilijöiden näkemyksiä.

Lisäksi vierailin pienellä paikkakunnalla Pohjois-Suomessa, jossa kysyin serkultani, olisiko hänen työpaikallaan mahdollisesti sopivaa haastateltavaa. Serkku pyysi tuntemaansa miespuolista henkilöä, joka "todennäköisesti suostuu kaikkeen". Haastattelin häntä kasvokkain.

Laitoin lisäksi eteenpäin välitettäväksi pyynnön Tampereen aikuiskoulutuskeskukseen, mutta sieltä en saanut yhtään haastateltavaa.

Viimeiseksi laitoin haastattelupyynnön omalle Facebook-seinälleni ja pyysin jakamaan sitä. Sitä kautta sainkin viimeiset neljä haastateltavaa, joista kaksi tunnen ennestään ystäväni kautta. Kyse ei kuitenkaan ole niin läheisistä kavereista, että olisin katsonut sen vaikuttavan haastatteluun.

Haastattelupäivää edeltävänä päivänä viimeinen, yhdeksäs haastateltavani perui osallistumisensa sairauteen ja kiireisiin vedoten.

Yhteenlaskettuna minulla oli kuitenkin jo kahdeksan haastateltavaa, joista olin siihen mennessä haastatellut lähes kaikki, ja vastaukset olivat jo alkaneet muistuttaa toisiaan. Päätin tämän perusteella, että kahdeksan haastateltavaa riittää.

Kieltäydyin useamman ihmisen haastattelusta sillä perusteella, että tunsin heidät niin hyvin, että katsoin että se olisi vaikuttanut haastattelutilanteeseen tai vastauksiin.

Vaikka välttelin journalistiikan opiskelijoiden haastattelua, on yksi haastateltavistani silti journalistiikan pääaineopiskelija. Hän kuitenkin tekee päätoimisesti tällä hetkellä toisen alan töitä ja on siksi omien sanojensa mukaan ulkona julkisesta keskustelusta.

Lisäksi toinen haastateltavani on opiskellut vuoden journalistiikkaa ennen vaihtamistaan kauppatieteisiin.

Kahdeksasta haastateltavasta seitsemän opiskeli haastattelun aikana yliopistossa tai oli noin kuukauden sisään valmistunut sieltä. Yksi oli ammattikoulutaustainen ja yksi oli haastattelun aikana sekä valmistumassa yliopistosta että toimi päätoimisesti urheilijana.

Tavoitteenani oli alun perin saada haastateltavia mahdollisimman monipuolisesti eri opiskelutaustoista ja myös eri puolilta Suomea. Tiedostin, että riskinä olisi helposti saada haastateltavia vain Tampereen yliopistosta, joten laitoin haastattelupyynnöitä tarkoituksella eri paikkoihin.

Syystä tai toisesta sain kuitenkin Oulun yliopistosta vain kasvatustieteiden opiskelijoita haastateltavakseni, ja ainoa Tampereen yliopiston haastateltavani oli hänkin saman alan opiskelija. Monipuolisuus siis kärsi tässä asiassa tahtomattani, eikä aineisto ole niin monipuolinen kuin tavoite oli.

On mahdollista, että vaikka laitoin haastattelupyynnöni Oulun yliopiston yleiseen opiskelijapalveluun, viesti on kuitenkin lähtenyt syystä tai toisesta vain kasvatustieteilijöille. On myös toisaalta mahdollista, että kasvatustieteilijöiden tuleva työ opettajana saattaa vähentää heidän haluaan osallistua julkisiin keskusteluihin sosiaalisessa mediassa. Kuten yksi haastateltavani sanoi, kommentit on pahimmassa tapauksessa mahdollista kaivaa netistä jälkikäteen.

Kaksi haastateltavista oli tuttaviani opiskelualan kautta. Toinen opiskeli haastattelun aikana edelleen journalistiikkaa ja oli valmistumassa alalle, tosin hänen senhetkinen työnsä ei liittynyt alaan. Toinen oli ensimmäisen vuoden jälkeen vaihtanut alaa kauppatieteisiin.

Koska haastateltavat itse vastasivat haastattelupyynnöni joko sähköpostitse tai Facebookin messenger-sovelluksella, he ovat antaneet suostumuksen tutkittavaksi ryhtymisestä. Haastateltavat on anonymisoitu tutkimuksessa, ja heidän taustatietoihinsa (opiskelu, töissäkäynti, ikä) viitataan vain tarvittaessa. Haastattelunauhoja ja henkilötietoja säilytetään allekirjoittaneen yksityisellä tietokoneella salasanan takana seuraavat kaksi vuotta. Paperiset tulosteet ja muistiinpanot säilytetään tutkijan kotona yksityisessä tallessa. Haastateltavia on

suullisesti informoitu heidän tietojensa säilyttämisestä ja heidän yksityisyytensä turvaamisesta.

Haastattelupyyntöissäni mainitsin hakevani 20–30-vuotiaita henkilöitä, ja tähän ikähaarukkaan kaikki haastateltavani osuivatkin.

3.2 Tutkimusaineiston esittely

Kaikki haastateltavani olivat 20–30-vuotiaita. Nuorin oli 22 ja vanhin 29-vuotias. Iät jakaantuivat seuraavalla tavalla:

22-vuotiaita 1, 24-vuotiaita 1, 25-vuotiaita 2, 26-vuotiaita 2, 28-vuotiaita 1 sekä 29-vuotiaita 1.

Yhtä lukuun ottamatta (ammattikoulutaustainen) kaikki olivat yliopistop opiskelijoita. Yksi opiskelijoista oli jo valmistunut ja työelämässä, ja toinen oli juuri valmistumassa. Yksi haastateltava oli käynyt ammattikoulun ja oli haastattelun aikana työelämässä asiakaspalvelutehtävissä.

Viiden pääaine oli kasvatustiede, yhden journalistiikka ja yhden kauppatiede.

Naisia haastateltavista oli 6 ja miehiä 2. Tasapuolisen aineiston vuoksi olisin toivonut jakauman olleen tasaisempi, mutta haastateltavien päätyessä tutkielmaan melko sattumanvaraisesti, oli tasapuolisuuden saavuttaminen käytännössä mahdotonta. Yritin tasapuolistaa aineistoa pyytämällä serkkuani etsimään työpaikaltaan mieluummin miespuolisen haastateltavan, jossa onnistuinkin. Toisaalta, en usko että julkiseen keskusteluun osallistuminen internetissä on riippuvaista sukupuolesta, joten tasapuolisuuden saavuttaminen ei ole välttämätöntä.

Sukupuoli perustuu tässä tutkimuksessa haastateltavien ulkoiseen olemukseen perustuvaan oletukseen, sillä en kysynyt heiltä erikseen heidän sukupuolestaan.

Kaikki käyttivät useampaa eri sosiaalisen median sovellusta. Kaikki mainitsivat ainakin Facebookin ja Instagramin. Useita mainintoja saivat myös Snapchat, Pinterest sekä Jodel.

Whatsapin laskeminen sosiaaliseksi mediaksi herätti keskustelua, mutta päätin itse olla laskematta sitä sosiaalisen median sovellukseksi tutkimuksessa käytetyssä merkityksessä. Hyvin harva käyttää sitä mihinkään julkiseen viestintään, vaan kyse on lähinnä tekstiviestin korvaavasta palvelusta.

Muiden median muotojen, kuten television ja sanomalehtien (paperiledet tai verkkosivut) osalta hajontaa oli enemmän.

Nauhoitin haastattelut töissä käyttämälläni nauhurilla. Litteroin nauhat Google Docs -työkalussa. Pyrin litteroimaan puheen sisällöltään mahdollisimman tarkasti, mutta olen jättänyt pois omia "joo"- tai muita kuuntelua ilmaisevia tai myöntäviä vastauksiani, sekä muutamia haastateltavien epävarmuutta tai miettimistä ilmaisevia äännähdyksiä. En ole litteroinut haastattelun ulkopuolista keskustelua, joka ei ole liittynyt asiaan.

Kuusi haastatteluista tein kasvotusten, ja ne sujuivat sen kummemmista keskeytyksittä. Yhdessä haastattelussa tuli tauko, kun jouduin kytkemään tietokoneeni verkkovirtaan.

Kaksi haastattelua toteutin Skype-tietokoneohjelman välityksellä. Aloitin haastattelut videopuhelun välityksellä, sillä se tuntui luontevammalta vuorovaikutuksen välineeltä. Videopuhelu alkoi kuitenkin tökkiä molemmissa haastatteluissa jossain vaiheessa, ja olen merkinnyt siitä johtuvat tauot litterointeihin. Haastattelujen loppuosat toteutin pelkällä äänipuhelulla. Myös äänipuheluun siirtymisen olen merkinnyt litterointeihin.

Kahden haastateltavan kohdalla olen muuttanut tunnistamisen mahdollistavia yksityiskohtia. Kaikki edelliset on merkitty litterointeihin hakasulkein.

4. Menetelmä

Koska tavoitteena on selvittää ihmisten ajatuksia ja motiiveja, oli haastattelu luontevin tapa toteuttaa tutkimus. Haastattelu tuntui luontevalta vaihtoehdolta myös sen vuoksi, että toimittajana olen tottunut tekemään ja työstämään haastatteluita ja saamaan näin tietoa ihmisiltä. Toki tutkimushaastattelun

tekeminen ja siitä saatavan tiedon etsiminen ja työstäminen eroaa journalistisen haastattelun tekemisestä.

Osallistuin keväällä 2017 tutkimuksen metodityöpajakurssille, jonka teemana oli juuri haastattelu. Tutkielmani aihe oli tässä vaiheessa itselleni jo melko selvä, joten pystyin toteuttamaan kurssin aikana harjoitushaastattelun tutkielmaa varten.

Harjoitushaastattelun tavoitteena oli paitsi reflektoida omaa työtapaa tutkimushaastattelijana, myös selvittää, miten silloinen kysymysrunko toimii, ja saanko sillä tutkielman kannalta olennaista tietoa.

Jo metodikurssilla päätin tehdä tutkielmani teemahaastattelun avulla. Tavoitteena on pitää keskustelu mahdollisimman avoimena, sillä oma osallistuminen ja sosiaalinen media ovat hyvin subjektiivisia asioita ja muokkautuvat jokaisen haastateltavan mukana. Tiukka strukturointi ei siis olisi tuntunut toimivalta. Lisäksi harjoitushaastattelussa kävi ilmi, että aihe on sen verran monitulkintainen, että kysymykset saattavat herättää haastateltavissa paljon erilaisia ajatuksia ja mahdollisia vastakysymyksiä. Sen vuoksi kovin tiukka, ennalta määrätty rakenne ei tuntunut tarkoituksenmukaiselta.

Aineiston käsittelymenetelmäksi valitsin sisällönanalyysin, jota käsittelen tarkemmin luvussa 4.3.

Oman tutkimukseni kannalta kiinnostava yleisön tutkimusmuoto on diskursiivinen yleisötutkimus. Siinä tehdään analyttinen ero tutkimuskohteen ja yleisön käsitteen välille tutkimalla joukkoa ihmisiä, jotka tarjoavat ihmisten mediankäyttöä koskevaa informaatiota. Yleisön käsitteen empiirinen tehtävä on tällöin toimia apuna esittelemään sitä diskursiivista toimintaa, johon ihmiset ryhtyvät mediaa käyttäessään. Tutkimuksessa ei olla niinkään kiinnostuneita siitä, mitä yleisö on, vaan siitä, mitä ihmiset tekevät yleisöinä. Pääpaino ei ole erilaisten ihmisryhmien tutkimisessa, vaan erilaisten tilanteiden ja käytäntöjen erittelemisessä (Ahva ym 2012, 64). Tässä määrittelyssään Ahva ym. nojaavat Elizabeth Birdin teokseen *Audience in Everyday Life* (2003) sekä Veikko Pietilän ja Seija Ridellin artikkeliin *Yleisö käsitystapojen ristiaallokossa* (2010).

4.1 Teemahaastattelu

Hirsjärvi ja Hurme käyttävät Tutkimushaastattelu-teoksessaan teemahaastattelua ja puolistrukturoitua haastattelua toistensa synonyymeina. Heidän mukaansa puolistrukturoidulle haastattelulle ei ole olemassa tiukkaa määritelmää, mutta olennaista on se, että joitain haastattelun näkökohtia on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47).

Heidän mukaansa teemahaastattelussa olennaista on se, että haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen mukaan. Haastattelijan sijaan pääpaino on tutkittavan näkökulmissa (em, 48).

Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä (em, 48.)

Hirsjärvi ja Hurme korostavat, kuinka haastattelu tähtää informaation keräämiseen, eikä näin ollen ole tasapuolista, polveilevaa luonnollista keskustelua kuten epämuodollinen vuorovaikuttaminen (em, 42).

4.2 Teemahaastattelun soveltaminen tutkielmassa

Jaottelin haastattelun alustavasti kolmeen teemaan: Yleisön osana olemiseen, julkiseen keskusteluun sekä haastateltavan omaan toimintaan.

Yleisön osana oleminen käsitti haastateltavan tavat toimia netissä ja sen, mitä median ja sosiaalisen median muotoja hän käyttää. Julkisen keskustelun teema taas käsitti haastateltavan ajatukset julkisesta keskustelusta, osallistuuko hän siihen ja pitääkö hän julkista keskustelua ylipäätään tärkeänä.

Kolmas teema, haastateltavan oma toiminta, käsitti kysymykset siitä, mitkä asiat saavat haastateltavan osallistumaan tai olemaan osallistumatta ja sen, miksi hän ei halua osallistua julkiseen keskusteluun netissä.

Tarkoituksenani oli selvittää toisaalta luonnollisesti vastauksia pääasialliseen tutkimuskysymykseeni, toisaalta saada selville osallistumattomuuden taustoja muilla kysymyksillä. Minua kiinnosti esimerkiksi, ovatko haastateltavat halukkaita osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ylipäätään vai ovatko he osallistumatta vain netissä, mistä taas voisi päätellä, että internetympäristössä on jotain heitä luotaan työntävää.

Lisäksi halusin selvittää, pitävätkö haastateltavat yhteiskunnallista keskustelua ylipäättään tärkeänä - se, että se ylipäättään olisi turhaa heidän mielestään luonnollisesti vaikuttaisi myös osallistumiseen.

Myös median käyttö oli mielestäni tärkeä taustatieto, sillä kaikenlaisen median käytön vähäisyys varmasti vaikuttaisi myös osallistumattomuuteen. Jos mediaa tai sosiaalista mediaa ei käytä ollenkaan tai käyttää hyvin vähän, ei siellä varmasti tule myöskään osallistuttua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Käytän tässä tutkielmassa yhteiskunnallista ja julkista keskustelua toistensa synonyymeina, pääasiassa sen takia, että haastattelun yhteydessä yhteiskunnallinen keskustelu tuntui haastateltavien kannalta paremmalta ja helpommin ymmärrettävämmältä termiltä. Tämän varmistamiseksi myös kysyin haastateltavilta, mitä yhteiskunnallinen keskustelu heille merkitsee.

Haastatteluissa pitäydyin pääosin ennalta päättämässäni kysymyksissä, mutta esitin lisäkysymyksiä, jos haastateltava sanoi aiheeseen liittyen jotain mielenkiintoista tai se tuntui muuten haastattelun kannalta olennaiselta.

Tutkimushaastattelun runko löytyy liiteistä (liite 1).

4.3 Sisällönanalyysi

Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi -teoksen (2009) mukaan sisällönanalyysi on menettelytapa tai menetelmä, jonka avulla on tarkoitus saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Teoksen mukaan sisällönanalyysillä saadaan kuitenkin vain kerättyä aineisto johtopäätösten tekoa varten (Sarajärvi & Tuomi 2009, 103.)

Sisällönanalyysi ei siis sekään tarjoa valmiita vastauksia aineiston perusteella, vaan lopulliset päätelmät jäävät tutkijan tehtäviksi.

Teoksen mukaan sisällönanalyysin tarkoitus on etsiä tekstin merkityksiä. Tässä se eroaa esimerkiksi diskurssianalyysistä, jossa tutkitaan sitä, miten näitä merkityksiä tekstissä tuotetaan (Sarajärvi & Tuomi 2009, 104).

Merkityksiä tekstistä voi etsiä esimerkiksi keräämällä aineistosta tutkimuskysymysten kannalta mielenkiintoisia asioita ja luokittelemalla ne. Tuomen ja Sarajärven mukaan mahdollinen tapa jatkaa analyysia on esimerkiksi luokittelun (montako kertaa tietty asia mainitaan) jälkeen teemoitella vastauksia.

Teemoittelun tarkoitus on saada selville, mitä kustakin teemasta sanotaan eli saada selville tiettyä teemaa kuvaavat näkemykset. Sisällönanalyysin teemoittelussa on mahdollista soveltaa teemahaastattelussa jo haastatteluvaiheessa valmiina olleita teemoja.

Teemoittelun jälkeen vastaukset on mahdollista vielä tyyppitellä. Tyyppittelyn tavoitteena on löytää näkemysten yhteisiä ominaisuuksia, eli tehdä jonkinlaisia yleistyksiä ja tyyppiesimerkkejä vastauksista (Sarajärvi & Tuomi 2009, 93).

4.4 Menetelmien soveltaminen

Kaikkien haastattelujen litteroinnin jälkeen tulostin tekemäni litteroinnit, ja aloin käydä niitä läpi käsin. Haastattelujen perusteella minulla oli jo mielessä asioita, joita halusin aineistosta erityisesti etsiä. Värikoodasin nämä aiheet tai kysymykset ja aloin alleviivata niihin liittyviä asioita litteroiduista haastatteluista.

Etsin aineistosta ensimmäisessä vaiheessa seuraavanlaisia asioita:

- Haastateltavien osallistuminen netissä
- Haastateltavien osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun suullisesti
- Onko yhteiskunnallinen keskustelu tärkeää haastateltaville
- Mitä ehtoja he asettavat mahdolliselle osallistumiselle
- Mihin he käyttävät sosiaalista tai muuta mediaa
- Miksi haastateltavat eivät halua osallistua julkiseen keskusteluun netissä?

Yllä mainitut asiat olivat tutkimusongelmani kannalta avainasemassa. Ensimmäisessä vaiheessa aloin myös koota vastauksista syitä, miksi julkiseen keskusteluun ei haluta osallistua. Listasin kaikki mainitut syyt ja merkitsin, jos jokin niistä oli saanut useampia mainintoja.

Merkitsin ylös mainintojen lukumäärät lähinnä suuntaa-antavana tietona, eikä tarkoitukseni ollut tehdä niistä sen tarkempaa määrällistä analyysia. Laskin mukaan saman haastateltavan kaikki eri maininnat, joten yhdeltä haastateltavalta mukana saattaa olla useampi maininta samasta asiasta.

5. Analyysi

Määrällisesti eniten mainintoja saivat seuraavat syyt:

- Netissä huonoa käytöstä, haukkumista, vänkäämistä: 7 kpl
- Keskustelu on rankkaa tai aikaavievää: 6 kpl
- Keskustelusta ei koeta olevan hyötyä: 4 kpl
- Keskustelu on julkista, omat vastaukset voidaan jäljittää (myöhemmin): 4 kpl
- Keskustelija ei koe tietävänsä tarpeeksi: 4 kpl

Lisäksi aiempaan mainintana oli erikseen "keskustelun laatu on huono" (3 mainintaa). Päätin yhdistää sen "netissä on huonoa käytöstä" -mainintaan sekä "netin ilmapiiri on räjähdysherkkä" (2 mainintaa) -mainintaan, jolloin tämä syy sai yhteensä 12 mainintaa ja nousi ehdottomasti eniten mainintoja saaneeksi.

Kaikkia mainintoja ei esiintynyt haastatteluissa kirjaimellisesti samassa muodossa, mutta laskin aiheeltaan ja tarkoitukseltaan yhtenevät maininnat samoiksi. Esimerkiksi "Netissä on huonoa käytöstä" -maininta saattoi esiintyä aineistossa puheena keskustelun menemisestä ääripäihin, haukkumisen pelkona sekä mainintana siitä, että haastateltava pelkää muita ihmisiä netissä.

Lisäksi päätin yhdistää kategoriat "haastateltava ei halua lukeutua samaan ihmistyyppiin kuin keskustelijat" sekä "keskustelijat tuntuvat tyhmiltä", sillä ne ovat käsittääkseni saman asian kaksi puolta. Yhteensä tämä kategoria sai 4 mainintaa.

Jaottelin syiden kattokäsitteiksi vastaajista itsestään johtuvat syyt sekä toisaalta mediaympäristöstä johtuvat syyt.

Vastaajien omista ominaisuuksista johtuvia syitä olivat esimerkiksi seuraavat syyt:

- Keskustelija ei koe tietävänsä tarpeeksi
- Haastateltava koki, ettei osaa käyttää sovelluksia tarpeeksi hyvin

- Haastateltava pelkää nolaavansa itsensä
- Haastateltavasta tuntui, ettei oma mielipide anna enää mitään uutta keskusteluun
- Keskusteluun osallistuminen ei tunnu haastateltavasta luonnolliselta
- Haastateltava ei koe, että internetkeskusteluista olisi mitään hyötyä (kenellekään)

Toisaalta monet syyt olla osallistumatta johtivat siihen, millaisena haastateltavat kokivat mediavälitteisen keskusteluympäristön. Tällaisia syitä olivat esimerkiksi:

- Keskustelu on julkista, omat vastaukset voidaan jäljittää (myöhemmin)
- Keskustelu on huonolaatuista, käytös huonoa, ilmapiiri
- Keskustelu on rankkaa tai aikaavievää
- Keskustelijat tuntuvat tyhmiltä, haastateltava ei halua lukeutua samaan ryhmään
- Haastateltavan mielestä internet on huono alusta keskustelulle

Muutama kategoria oli nähdäkseni hieman rajatapaus, sillä se, että haastateltava koki, ettei oma mielipide tuo mitään lisää tai että kommentoinnista olisi mitään hyötyä, olisi ollut mahdollista lukea mielestäni kumpaankin kategoriaan. Ne voidaan nähdä toisaalta keskustelun ominaisuuksina, mutta koska mielestäni vastauksissa painottui haastateltavien oma kokemus hyödyttömyydestä, laskin ne omista ominaisuuksista johtuvien syiden alle.

Vastauksien jakaminen ulkoisiin ja sisäisiin syihin oli siis teemoittelua. Sen jälkeen tein vielä tyypittelyn, eli tyypittelin esimerkiksi itsestä johtuvat syyt erilaisiksi tyypiesimerkiksi vastauksista. Tarkoitus oli löytää syitä, jotka oli ehkä mainittu aineistossa erillisinä, mutta jotka olivat kuitenkin johdettavissa samasta alkusyystä, esimerkiksi keskustelukulttuurista tai tiedon puutteesta.

Haastateltavat esiintyvät yksityisyyden varmistamiseksi tutkielmassa pelkästään numerolla (H1, H2 jne.)

Kahdesta teemasta, haastateltavista itsestään ja hänen ulkopuolisista syistään kumpikin rakentuu sekä haastateltavien omista kokemuksista, että omista tulkinnoistani. Vastaukset eivät siis ole "totta", jos sellaista voidaan edes

määritellä, eivätkä yleistettävissä kaikkiin ihmisiin tai edes kaikkiin 20–30-vuotiaisiin. Pääpaino on haastateltavien ja käsiteltävänä olevan ilmiön ymmärtämisessä.

Kiinnostavaa saaduissa vastauksissa oli muun muassa se, miten paljon ne muistuttivat Nyren ja O’Nellin tuloksia tutkimuksesta ihmisten halusta osallistua televisio-ohjelman kuvauksiin (Nyre & O’Neill, 2012).

Syitä olla osallistumatta olivat esimerkiksi haluttomuus käyttää aikaa kyseiseen asiaan, liika ujous tai itsetietoisuus, tunne siitä, että muut osallistujat ovat typeriä, pelko huonosti kohdelluksi tulemisesta ja halu suojella työroolia ja se, ettei vastaaja luota formaattiin tai genreen (206-217).

Omassa tutkimuksessani haastateltavat kertoivat, että julkiseen keskusteluun osallistuminen vie liikaa aikaa, muut keskustelijat tuntuvat typeriltä, he pelkäävät tulevansa huonosti kohdelluiksi internetkeskustelun huonon ilmapiirin vuoksi, haluavat suojella (tulevaa) työrooliaan eivätkä luota sosiaalisen median alustoihin.

Viihteellisen televisio-ohjelman kuvauksiin osallistuminen ja internetkeskusteluun osallistuminen ovat tekoina hyvin erilaisia. Molemmissa on kuitenkin kyse eräänlaiseen julkisuuteen astumisesta: televisioon menevä altistaa itsensä katsojien katseelle ja arvostelulle, internetiin julkisen kommentin laittava taas muiden käyttäjien arvostelulle ja vastakommentoinnille.

Ehkä kyseessä on jokin yleisinhimillinen halu suojella itseään julkisuudelta ja sen mahdollisilta negatiivisilta vaikutuksilta, oli julkisuuteen astumisen teko mikä tahansa.

Hoffmanin ja Lutzin taulukon perusteella tämän tutkielman haastateltavat lukeutuvat mahdollisesti tarkoitukselliseen, negatiiviseen osallistumattomuuteen: haastateltavat ovat päättäneet (ainakin jollain tasolla tietoisesti) olla osallistumatta, ja kyse on Hoffmanin ja Lutzin esimerkin mukaan paljolti itsesensuurista eikä esimerkiksi halusta toimia ja osoittaa valtaa olemalla poissaolevana internetissä (Hoffman & Lutz 2017, 884).

5.1 Itsestä johtuvat syyt

Haastateltavasta itsestään johtuvat syyt olen teemoitellut tähän sillä perusteella, mitä he ovat kertoneet haastattelussa ja mitä olen siitä päätellyt. Olen teemoitellut mainitut syyt haastateltavasta itsestään johtuvaksi pääosin sillä perusteella, että haastateltava on puhunut omista ominaisuuksistaan tai esimerkiksi tuntemuksistaan, joiden syyksi ei voida lukea ensisijaisesti internetkeskustelua tai sen ominaisuuksia. Tällä perusteella haastateltavan tuntemus omien tietojen riittämättömyydestä, epävarmuudesta tai tunne omien mielipiteiden merkityksettömyydestä on teemoiteltu heistä itsestään johtuviksi. Myös se, että haastateltavat eivät jaksaa seurata pitkällistä keskustelua tai heillä ei ole aikaa siihen, on teemoiteltu heistä johtuvaksi. Pohdin, olisiko nettikeskustelujen koettu rasittavuus ollut mahdollista johtaa internetkeskustelujen ominaisuudeksi ja näin haastateltavien ulkoisiksi syiksi, mutta päätin laskea sen kuitenkin haastateltavista itsestään johtuvaksi. Syynä tähän oli se, että haastateltavat pääosin kertoivat, etteivät "jaksaa seurata" keskustelua. Kyse oli siis heidän omasta motivaatiostaan ja tavastaan käyttää aikaa.

Kuten jo aiemmin mainitsin, osa mainituista syistä olisi ollut mahdollista teemoitella tai tyypitellä myös toisella tavalla, mutta tutkielman teemoittelu on tutkijansa näköinen.

5.1.1 Ei tarpeeksi tietoa

Useat haastateltavat mainitsivat, että heistä tuntuu, etteivät he yksinkertaisesti tiedä tarpeeksi osallistua keskusteluun.

No mä en oo hirveen valveutunut kuitenkaan. Tai en koe olevani riittävän valveutunut osallistumaan tähän keskusteluun. (H7)

Tietojen puutteeksi laskin myös sen, mikäli haastateltava tunsi itsensä epävarmaksi sovellusten käytön suhteen.

Mä pelkään hirveesti sitä että esimerkiksi Facebookissa, kun siinä on hirveesti niitä kaikkia asetuksia ja muuta, että mitä jos mä laitan sen just jollekin väärälle ihmiselle näkymään tai jos mä laitan sen jotenki... Jos mä jotenkin mokaan siinä prosessissa, kun se pitää julkasta tai jotakin niin tuota sekin on semmonen kynnys numero yks ja tosi valtava. (H2)

Lisäksi moni haastateltava kertoi, että heistä tuntuu, ettei heidän mielipiteensä ole tärkeä.

No se on ehkä just se, että mä en koe, että mun mielipide välttämättä, tai semmonen antais sinne monien satojen ihmisten keskusteluun mitään uutta. (H4)

Mitäpä minä tähän mitää sen kummempaa sanomaan. (H2)

Tyypittelin nämä vastaukset samaan kategoriaan, sillä tunne, ettei vastaajalla ole tarpeeksi tietoa liittyy myös siihen, ettei omasta panoksesta tunnu olevan mitään hyötyä. Tietysti hyödyttömyyden tunne voi johtua muistakin syistä kuin omien tiedollisten valmiuksien puutteesta. Esimerkiksi se, että vastauksia on jo paljon ja omat argumentit on jo sanottu estää osallistumasta keskusteluun.

Hyödyttömyyden tunne voi liittyä myös kokemukseen koko internet-välitteisen julkisen keskustelun hyödyttömyydestä. Jos koko keskustelu tuntuu turhalta, ei siihen tee mieli itsekään osallistua. Se, miksi keskustelu saattaa tuntua turhalta kiertyi taas useissa keskusteluissa sen laatuun internet-ympäristöissä.

5.1.2 Keskustelu tuntuu rasittavalta

Usein toistunut syy osallistumattomuuteen oli se, että keskustelu vie niin paljon aikaa tai energiaa, ettei sitä jakseta käydä.

Ehkä yks semmonen syy, joka on tullu myös niinku tässä kirjaryhmässä, josta mä sinänsä pidän, mutta se että mä en jaksa seurata sit sitä, kun se jatkuu ja jatkuu ja jatkuu sen oman kommentin jälkeen. Niin mä en jaksa roikkua niin paljoa siellä ja varsinkin jos se mun kommentti poikii sitten sitä

kommentoivia asioita, niin mä en sitten jaksa olla keskustelemassa enempää. Mä voin sanoa jonkun yhen asian, mutta en mä halua roikkua siellä niinku ja jatkaa ja jatkaa ja jatkaa sitä asiaa. (H3)

Netissä keskustelut saattavat jatkua päiviä, ja niihin tulee pahimmillaan uusia kommentteja minuuttien välein. Mitä kiihkeämpää keskustelua, sitä enemmän aikaa ja energiaa sen seuraaminen vaatii.

Ajan lisäksi ”jaksaminen” viittaa myös siihen, että keskustelun seuraaminen ja siihen osallistuminen vaatii nimenomaan energiaa.

Kukaan vastaajista ei osallistu julkisiin keskusteluihin internetissä. En siis voi päätellä, tuntuuko jatkuva vastailu ja vihamieliseksi koettu ilmapiiri heistä kuluttavalta. Ilmeisesti ainakin ajatuksena keskustelun keston lisäksi myös ns. ”vankääminen” vie energiaa.

Puheenaiheena ei ollut, ovatko vastaajat osallistuneet keskusteluihin joskus aiemmin. Mikäli olisin kysynyt tätä, olisin saanut ehkä selville, mikä heidät on saanut lopettamaan keskusteluihin osallistumisen.

5.2 Itsen ulkopuoliset syyt

5.2.1 Keskustelukulttuuri on pilalla

Kuten jo aiemmin mainitsin, eniten mainintoja saanut tyypittely liittyi juuri keskusteluympäristöön ja sen koettuun epämiellyttävyyteen.

Kaikki haastateltavat käyttivät sosiaalista mediaa ainakin jonkin verran, joten heillä on jonkinlainen kuva siitä, millaista keskustelua sosiaalisessa mediassa ja esimerkiksi lehtien keskustelupalstoilla käymään. Juuri tämä syntynyt kuva keskustelun sävystä sai kaikki välttelemään niihin osallistumista:

Ne tahtoo olla semmosta vänkäämistä ja inttämistä. Ite en semmoseen niinko jaksa lähteä, että vaikka mielipie oiskin johonkin niin. (H5)

No jos otetaan niinkin stereotyyppinen esimerkki kun vaikka maahanmuuttokeskustelu. Jos joku sanoo että on sitä mieltä, että Suomen pitää myöntää enemmän turvapaikkoja ja heidän seuraava kommentti on suvakkihuora, niin tota.... Sillon mä katson että se keskustelu aika kaukana siitä niinkun itse asiasta ja keskittyy enemmän niinkun... Keskittyy enemmän sit ihmisen henkilökohtaisuuksiin, eikä siitä voi saada edes mitään rakentavaa keskustelua aikaan. (H7)

Tai sieltä jotenkin ihmiset niinku menettää semmosen arviointikykynsä, tai tuntuu että niillä ei oo niinku minkäänlaista suodatinta, että sä voit oikeesti saada jotain tappouhkauksia tyyliin tai semmosia, tosi niinku rajuja haukkuja jostain, niin se niinku karkottaa. Tai tuntuu, ettei tee niinku mielikään kommentoida mitään. (H8)

Lähes kaikki vastaajat kertoivat, että suurin syy olla osallistumatta julkiseen keskusteluun internetissä on siellä vallitseva huono ilmapiiri, johon kuuluvat muitten keskustelijoiden aggressiiviset vastaukset, inttävä keskustelutapa tai henkilökohtaisuuksiin menevä kommentointi. Kaikkien vastaajien mielikuva muitten keskustelijoitten kyvystä käydä deliberatiivista keskustelua oli vähintäänkin epäilevä.

Yhtä lukuun ottamatta kaikki vastaajat kertoivat, että osallistuvat kyllä yhteiskunnalliseen keskusteluun suullisesti ja kasvokkain, jos sellainen tilanne tulee. Useampi mainitsi, että tekee niin jopa mielellään, etenkin tuntemassaan seurassa. Kyse ei siis ole yhteiskunnallisista aiheista sinänsä, vaan sähköisesti välittyneestä, julkisesta yhteiskunnallisesta keskustelusta.

Toki se vaikuttaa, että kasvokkain keskusteltaessa keskustelukumppanit ovat tuttuja ainakin useimmiten. Tämä varmasti madaltaa kynnystä puhua yhteiskunnallisista aiheista. Osa haastateltavista kuitenkin katsoi, että osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun kasvokkain tuntemattomienkin ihmisten kanssa.

Tai siis ko mä mietinkin sitä että miks mä tavallaan teen sitä. Että mä oon oikeesti tosi sosiaalinen tälleen ja keskustelen asioista tosi paljon. Että tavallaan se ei oo se syy että miks mä en osallistuis, että esim opettajanhuoneessakin voi olla että ne on ihan outoja opettajia mulle, mutta mä silti osallistun siihen keskusteluun. Jos siinä on joku semmonen juttu, mutta ehkä se on siinä sosiaalisessa mediassa se, että se oikeesti ko siellä on kaikki ihmiset. Siellä on satoja niinku mielipiteitä ja asioita. (H4)

Kiinnostavaa kyllä, siinä missä useat haastateltavat olivat huolissaan muiden aggressioista, oli yksi haastateltava erityisesti huolissaan siitä, että joku muu voi loukkaantua ja haastaa pahimmassa tapauksessa oikeuteen kunnianloukkauksesta.

Sitten se just että kun on paljon tämmösiä et saatetaan vaikka joku kunnianloukkassyte nostaa jostakin jos on sanonu jotain tai jos ei mielipiteet meekkään ihan niinku tasan tai näin niin... Se on tuo netti tai sosiaalinen media jotenkin niin semmonen arka tai semmonen räjähdysherkkä välillä niin että... Et mä oon aatellu että en mä niinku... Että en jaksa alkaa selvittämään tätä sotkua jos joku ottaa itteensä jostain asiasta tai näin. (H1)

5.2.2 Keskustelusta ei ole mitään hyötyä

Tunne siitä, että internetkeskusteluista ei ylipäätään ole mitään hyötyä minkään kannalta oli yleinen aineistoista esiin noussut mielipide.

Tämä oli kiinnostavaa etenkin siihen nähden, että lähes kaikki haastateltavat pitivät yhteiskunnallista keskustelua yleisellä tasolla tärkeänä. Silti useimpien mielestä netissä keskustelu ei ole hyödyllistä.

Tutkija: Miten, onko sun mielestä tollanen niinkun yhteiskunnallinen keskustelu tai siihen osallistuminen tärkeätä?

H: No tuota.. No hyvähän se on siis tavallaan niinku aina tuua niitä omia.. Ommaa näkökantaansa aina niinko näköselle, mutta eihän se niinkö

mittään haittaa ainakkaan. Mutta se, että onko siitä niinko mittään hyötyä, vaikutusta sillä että jos nä facebookissa jauhat jostain asiasta. Niin ei se haittaa mitään mutta ei siitä minun nähdäkseni oo kyllä mittään hyötyäkkään. (H5)

5.2.3 Mitä internettiin laittaa, sitä ei saa sieltä ikinä pois - jäljitettävyys

Yksi aineistossa esiin tullut syy jättää osallistuminen väliin oli se, että internettiin laitettu materiaali jää sinne ja voidaan mahdollisesti jäljittää myöhemmin. Osa mainitsi tämän johtuvan opiskelemastaan alasta; suurin osa haastateltavista opiskeli kasvatustieteitä ja oli valmistunut tai valmistumaisillaan opettajaksi.

Että mä oon ottanu silleen että en osallistu oikeestaan mihinkään. Et sitten että ei tuu.. Löydy jostain joku kommentti tai jotain (nauraa) ... työpaikkaa hakee niin. (H1)

On kiinnostavaa, että ihmiset mainitsivat tämän syyksi olla osallistumatta keskusteluihin. Jotta netistä myöhemmin kaivettavissa oleva kommentti vaikuttaisi esimerkiksi työnsaantiin, sen pitäisi olla erittäin vahvasti negatiivissävteinen. Esimerkiksi rasististen kommenttien laittaminen internettiin saattaisi olla este myöhemmälle työnsaannille. Tämä herättää kysymyksiä siitä, millaisia kommentteja vastateltavat ajattelevat internettiin laittavansa? Kokevatko he omat, hypoteettiset kommenttinsa automaattisesti sen laatusiksi, että niistä voisi olla haittaa työnsaannissa? Vai onko heidän mielestään kaikki kommentointi potentiaalinen riski myöhemmässä elämässä?

Millä tavalla julkisen keskustelun käyminen internetissä olisi tulevalle opettajalle negatiivinen asia, ja miksi haastateltavat ajattelevat niin?

Oma tulkintani on, että ajatustapa johtaa haastateltavien mielikuviin internet-keskustelusta yleensä. Jos keskustelut nähdään lähtökohtaisesti sävyltään vihamielisinä, ehkä ajatustapa ulottuu omaankin kommentointiin osana keskustelua – vaikka varsinainen tarkoitus ei olisikaan riidellä internetissä.

Kun mulla on ehkä sellanen just että kun sä pistät sen sinne niin se on siellä ikuisesti niin sitten tosi tarkkaan miettii, että haluanko mä että tämä on täällä ikuisesti. Tosi usein vastaus on, että ei, mun ei oo pakko osallistua. (H2).

5.3 Julkinen keskustelu haastateltavien haaveissa ja todellisuuksissa

Veikko Pietilä asetti deliberatiiviselle keskustelulle kolme tunnusmerkkiä: keskustelussa täytyy olla toisistaan eriäviä mielipiteitä, argumentaatiota eli perusteluja sekä toisten kuuntelua ja heidän asemaansa asettumista (Pietilä, 2002, 436-437).

Kysyin haastateltaviltani, mikä heidän mielestään on yhteiskunnallista keskustelua. Vastaukset sivusivat myös sitä, millaista on nimenomaan hyvä yhteiskunnallinen keskustelu. Monet tunnusmerkit olivat samoja kuin Veikko Pietilällä. Lisäksi internet-keskustelua kritisoitiin juuri siitä, että hyvän yhteiskunnallisen keskustelun tunnusmerkit eivät täyty. Veikko Pietilään tukeutuen voisi päätellä, että vastaajien mielestä internetissä käytävä keskustelu ei ole deliberatiivista keskustelua, eikä siihen sen vuoksi haluta osallistua.

Et se ois vuoropuhelua ja siinä tulis ilmi argumentoidusti erilaisia näkökantoja, jotka liittyy arvoihin, politiikkaan, ja tavallaan siihen että miten yhteiskunta pyörii ja kohtelee ihmisiä yhteiskunnassa. Se ois mun mielestä tavallaan yhteiskunnallista keskustelua ---

Että kyllä se on mun mielestä tavallaan demokraattisen ja semmosen humanistisen yhteiskunnan piirre, kun vertaa johonkin Koreaan, missä ihmisillä ei ole minkäänlaista sananvapautta tai että, mistään et voi mitään sanoa niin voiko siinä paljon yhteiskunta muuttua tai niinku arvot ja asiat muuttua. (H2)

Mut että, mun mielest se että osallistuu siihen keskusteluun niin siihen on tuotava jotain niinku, et semmoset niinku turha huutelu ja vaan keskusteluun osallistuminen vaan sen takia että vois sanoa että on niinku mukana jossain niin ei se mun mielest vie tavallaan sitä asiaa mihinkään eteenpäin. (H6)

Ja toi on varmaan sit yks syy, miksen käy julkista keskustelua et se keskustelun taso saattaa olla, tai se ei ole keskustelu, johon haluan osallistua --- Ja keskustelun laatu jos niinkun.. Jos se pysys, jos se pysys totannoinnin asiassa ja korkeella tasolla ja siitä ois niinkun etukäteen jotain takeita että se ei mee semmoseks, totannoinnin, päänaukomiseks, mitä vaikka jollain Facebookin keskustelupalstoilla kaikki keskustelut usein menee. Niin tota, sitten vois in harkita myös osallistuvani. (H7)

Haastateltavat kritisoivat etenkin argumentaation laatua ja keskustelua ”vain keskustelun takia”, eli kommentointia vailla päteviä argumentteja tai perusteluja. Kuten H7 asian ilmaisee, keskusteluun voisi osallistua jos keskustelu pysyisi asiassa ja korkealla tasolla. Keskustelun tasolla hän tarkoitti sitä, ettei keskustelu mene henkilökohtaisuuksiin vaan pysyy asia-argumenteissa.

Kysyin kaikilta haastateltavilta, osallistuvatko he puheena olleeseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Suurin osa vastasi, ettei osallistu. Tarkennettaessa suurin osa kuitenkin huomautti, että saattaa käydä yhteiskunnallista keskustelua tuttavapiirissä ja kasvokkain. Tällöin keskustelun julkisuus jää kuitenkin useimmiten kokonaan pois tai hyvin pieneksi – luentosalissa käytävään julkiseen keskusteluun pystyy periaatteessa kuka tahansa osallistumaan, mutta käytännössä keskustelut ovat rajattu vain tietyn kurssin osallistujille. Muutama vastaaja mainitsi, että saattaa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun nimenomaan yliopistolla tai luennoilla. Kaikki vastaajat olivat kuitenkin haluttomia osallistumaan keskusteluun, jossa on heille tuntemattomia ihmisiä. Internetissä he eivät tee sitä ollenkaan.

6. Johtopäätökset ja pohdinta

6.1 Johtopäätökset

Olen tutkinut tässä työssä sitä, miksi 20–30-vuotiaat eivät halua osallistua julkiseen keskusteluun internetissä. Olen haastatellut kahdeksaa kuvatus ikäistä teemahaastattelun avulla ja analysoinut vastaukset sisällönanalyysin keinoin.

Jaoteltuani vastaukset vastaajista itsestään johtuviin ja heidän ulkopuolisiinsa syihin ja pohdittuani deliberatiivisen keskustelun merkitystä olen tullut siihen tulokseen, että pääasiallisen syyt olla osallistumatta ovat keskustelun koettu huono laatu ja epädeliberatiivisuus sekä kokemus omasta puutteellisesta tiedosta.

Tutkielman luvussa 1.1 esittelin tutkimuskysymykseni:

1. Millaiset tekijät keskusteluissa saavat haastatellut 20–30-vuotiaat osallistumaan julkiseen keskusteluun tai olemaan osallistumatta?
2. Pitävätkö haastatellut julkista keskustelua ja siihen osallistumista tärkeänä?
3. Millainen käsitys yleisöstä tai julkisosta haastatteluissa rakentuu?

Aineiston perusteella vastaajat voisivat kuvitella osallistuvansa julkiseen keskusteluun, jos aihe olisi heille tarpeeksi läheinen ja he tietäisivät siitä tarpeeksi. Tarpeeksi tietäminen keskusteluun osallistumisen ehtona on kuitenkin varsin kiinnostavaa, sillä lähes kaikki haastateltavat opiskelivat yliopistossa, joten voisi kuvitella heidän yleistietojensa olevan varsin hyvällä tasolla.

Mikä sitten määrittää tarpeeksi tietämisen?

Vastaavasti haastateltavien osallistumista rajoittaa se, että internet keskusteluympäristönä on heidän mielestään epämiellyttävä. Siellä keskustelu on kärjistynyttä, huonolaatuista ja pahimmassa tapauksessa muita ihmisiä joutuu pelkäämään.

Tilastokeskuksen mukaan eniten internetiä käyttävät myös huomaavat eniten siellä muihin kohdistuvaa häirintää tai joutuvat itse häirinnän kohteeksi.

Vuoden 2017 tilaston mukaan 16-24-vuotiaista 72 prosenttia oli nähnyt sosiaalisessa mediassa vihamielisiä viestejä ja 25-34-vuotiaista 65 prosenttia. Määrät vähenivät iän lisääntyessä. Lisäksi 16-24-vuotiaista 10 prosenttia oli itse joutunut internetissä tapahtuvan häirinnän kohteeksi. 25-34-vuotiaissa vastaava luku oli 8 prosenttia. Myös häirinnän kohteeksi joutumisen yleisyys väheni, mitä vanhemmasta ikäryhmästä oli kyse (Tilastokeskus: Ammattiin liittyvien yhteisöpalvelujen käyttö, vihapuheen havaitseminen, häirinnän kohteeksi joutuminen 2017, %-osuus väestöstä).

Kiinnostavaa tilastossa oli myös se, että perusasteen koulutusta enemmän häirintää olivat kokeneet keski- ja korkea-asteen koulutuksen käyneet.

Tämän tilaston perusteella haastateltavani ovat juuri niitä, jotka ovat kohdanneet netissä eniten häirintää. Haastattelujen perusteella ketään ei ollut häiritty henkilökohtaisesti, mutta kaikki mainitsivat kohdanneensa muihin kohdistuvaa häirintää ja vihamielistä keskustelua. Ei siis ihme, että heitä epäilyttää osallistua julkiseen keskusteluun juuri huonon ilmapiirin vuoksi. Huono ilmapiiri ja keskustelujen ääripäistyminen ja kärjistyminen oli tutkimuksessa eniten mainittu syy olla osallistumatta.

Toinen paljon puhuttanut syy oli ajan puute: keskustelu vaatii seuraamista, eikä yhden kommentin heittäminen ole vielä keskustelua. Vastaajien mielestä myös sovelluksissa tykkääminen tai jakaminen oli osallistumista, mutta vain eräänlaista "kevytosallistumista", jota ei pidetty julkisena keskusteluna.

Toisaalta haastateltavat epäilivät myös sitä, onko julkisesta keskustelusta edes mitään hyötyä.

Haastateltavien vastauksista on huomattavissa rivien välistä eräänlainen ajatus julkisesta keskustelusta kilpailuna, joka täytyy voittaa. Tähän kilpailuun kannattaa osallistua vain, jos tietää niin paljon, että pystyy omilla argumenteillaan voittamaan vastustajat ja tietämään eniten. Samansuuntaista epäili myös Veikko Pietilä vuonna 2002 julkaistussa artikkelissaan, jossa hän käsitteli deliberatiivisen

keskustelun mahdollisuuksia verkkofoorumeilla. Hänen mukaansa deliberaation esteenä on toisaalta ihmisten tunne, ettei julkisesta keskustelusta verkossa ole mitään hyötyä, ja toisaalta se, että verkkokeskustelut nähdään kilpailuna, jossa myönnitys nähdään tappiona (Pietilä, 2002, 441).

Täysin samat syyt jättää osallistumatta julkiseen keskusteluun internetissä tulivat ilmi omassakin tutkielmassani. Vaikka Pietilän tutkimuksesta on kulunut jo 16 vuotta, on internetkeskusteluissa ja julkisen keskustelun toteutumisessa siellä selvästi jotain pysyvän luonteista.

Toinen tutkimuskysymykseni oli se, pitävätkö haastateltavat julkista keskustelua edes ylipäätään tärkeänä. Tavoitteenani oli selvittää, mitä haastatellut nuoret aikuiset ajattelevat julkisesta keskustelusta ja olisivatko siihen kohdistuvat ajatukset yksi syy osallistumattomuuteen. Koehaastatteluni perusteella syntynyt hypoteesi siitä, yhteiskunnallista keskustelua pidetään periaatteessa tärkeänä, vaikka siihen ei halutakaan osallistua osoittautui oikeaksi.

Kaikki haastateltavat pitivät yhteiskunnallisen keskustelun ajatusta tärkeänä. Osan vastaukset olivat hieman epävarmempia kuin toisten, mutta kaikkien mielestä sen olemassaolo oli merkityksellistä. Silti kukaan ei halua osallistua siihen netissä.

Kaikki haastateltavat kertoivat käyttävänsä internettiä mieluummin muitten seuraamiseen kuin omien kuulumisten päivittämiseen. Kaikki ovat siis vapaaehtoisesti jääneet yleisön rooliin, eivätkä astu julkison rooliin kuin hyvin kevyesti tai satunnaisesti, tykkäysnappia painamalla.

Veikko Pietilän mukaan (2002) deliberatiivisen keskustelun tunnusmerkkejä on kolme: keskustelussa täytyy olla toisistaan eriäviä mielipiteitä, argumentaatiota eli perusteluja sekä toisten kuuntelua ja heidän asemaansa asettumista (Pietilä, 2002, 436-437).

Haastattelujen perusteella vastaajien määritelmät hyvästä julkisesta keskustelusta täyttävät Pietilän deliberatiivisen keskustelun tunnusmerkit. Vastaajat olivat kuitenkin kriittisiä sen suhteen, voiko internetissä käytävä keskustelu täyttää näitä tunnusmerkkejä. Useimpien mielestä ainakaan tämänhetkinen, internetissä käytävä julkinen keskustelu ei täytä deliberatiivisen keskustelun tunnusmerkkejä. Sen vuoksi siihen ei haluta myöskään osallistua.

Kolmas tutkimuskysymykseni käsitteli sitä, millainen kuva yleisöstä ja julkisosta aineiston perusteella rakentuu.

Haastattelujeni perusteella nuoret aikuiset kyllä tunnistavat internetin mahdollisuudet julkisona toimimisen alustana, mutta ovat kuitenkin tehneet valinnan pysytellä yleisön roolissa lähes kaikessa toiminnassaan internetissä.

Olen viitannut yleisöyteen nimenomaan tapana toimia, erotuksena yleisöydestä ihmisryhmänä (Pietilä & Ridell 2010, 314).

Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki olivat tehneet tietoisin päätöksen jäädä seuraamaan internetin alustoilla tapahtuvaa toimintaa siihen osallistumatta (tai ainakin osallistumalla vain kevyesti, kuten tykkäämällä kommentteista tai jakamalla päivityksiä tai twittejä). Yleisöys oli siis kaikilla tietoinen päätös, joka johtuu edellä mainituista seikoista: keskustelun koetusta epämiellyttävyydestä, kilpailuasetelmasta ja epävarmuudesta omia tietoja ja taitoja kohtaan.

Yksi haastateltava näki seuraajan rooliin jäämisen johtuvan enemmänkin elämäntilanteestaan ja kertoi, että oli aiemmin osallistunut enemmän opiskellessaan journalistiikkaa päätoimisesti.

Peter Dahlgren kirjoittaa artikkelissaan *Reinventing Participation: Civic Agency and the Web Environment* (2012), kuinka henkilökohtaisen datan kerääminen ja myyminen markkinointitarkoituksiin on mainittu olevan uhka demokratialle. Oma aineistoni tukee tätä väitettä siltä osin, että useampi haastateltava mainitsi, että tietojen ja kommenttien pysyvyys netissä saa heidät olemaan osallistumatta. Useampi mainitsi, että voisi osallistua enemmän, jos keskustelut olisivat anonyymejä. Osan mielestä yksityisyys ja julkisuus sovelluksissa on hämärää, etenkin koska he kokevat, etteivät osaa käyttää sovelluksia tarpeeksi hyvin riittävän yksityisyyden takaamiseksi.

Ahva ym totesivat yleisötutkimuksessaan (2012) kuinka ihmiset eivät helposti astu julkison rooliin, sillä yhteiskunnallisista asioista keskusteleminen jää helposti keskinäisviestinnäksi. Sain omasta tutkimuksestani samanlaisia tuloksia.

Vastaajat kertoivat kyllä pohtivansa yhteiskunnallisia asioita ja keskustelewansa niistä tuttaviansa kanssa esimerkiksi saunailloissa tai ruokapöydässä.

Keskustelua ja mielipiteitä ei kuitenkaan haluttu viedä julkisuuteen esimerkiksi verkkoympäristöihin tai sosiaaliseen mediaan.

Tutkielmani käsittelee myös, vaikkakin sivuten, yksityisen ja yleisen välistä rajankäyntiä. Vastajat olivat halukkaita käymään yhteiskunnallista keskustelua kasvokkain, mutta eivät liittymään yleiseen keskusteluun, jolla potentiaalisesti saattaisi olla yksityistä keskustelua laajempaa yhteiskunnallista merkitystä.

Toki yksityinen keskustelukin voi olla yhteiskunnan kannalta merkittävä. Esimerkiksi John Dewey (1928) määrittelee minkä tahansa kahden ihmisen välisen kanssakäymisen yhteiskuntakäyttäytymisen muodoksi (Dewey 1928, 44). Samoin hänen mukaansa kaikella yhteisen toiminnan muodoilla voi olla laajalle ulottuvia seurauksia, jotka puolestaan herättävät tunteita ja panevat liikkeelle muutoksia (em. 57).

Vastajille raja yksityisen ja julkisen keskustelun välillä tuntui olevan selkeä, jopa siinä mielessä että julkiseen keskusteluun osallistuminen oli ylitsekäymättömän kynnyksen takana.

He eivät nähneet omia ajatuksiaan tai kasvokkaista kanssakäymistä tuttaviansa tai opiskelutovereidensa kanssa merkityksellisenä demokratian tai julkisen toiminnan kannalta. Vaikka yhteiskunnallinen keskustelu nähtiin periaatteessa merkityksellisenä, ei tämä ajattelu ulottunut heihin itseensä. Jostain syystä haastateltavat näkivät, ettei juuri heidän panoksensa julkiseen keskusteluun olisi ollut millään tavalla merkittävä tai muutoksia aikaan saava.

Vastauksista oli myös huomattavissa se, etteivät haastateltavat kokeneet ymmärtävänsä tai tietävänsä tarpeeksi osallistuakseen julkiseen keskusteluun. Ongelma ei ole uusi. Jo John Dewey kirjoitti vuonna 1927, että julkison toiminnan lamaantuminen johtuu omalta osaltaan siitä, että nykyisen yhteiskunnan ongelmat ovat liian monimutkaisia ja valtavia ymmärrettäviksi, mikä halvaannuttaa toiminnan (Dewey 1927, 156).

Haastateltavien esimerkkeinä käyttämät keskustelun maahanmuutosta, sukupuolesta ja sen merkityksestä kouluympäristössä ja parisuhteista ovat tosiaan monimutkaisia kysymyksiä, eikä niihin ole vain yhtä, oikeaa vastausta.

Toisaalta haluttomuus osallistua johtui mainittujen aiheiden taipumuksesta aiheuttaa tunnepitoista ja vihamielistä keskustelua, toisaalta siitä, että haastateltavat kokivat omien tietojensa olevan riittämättömiä.

Pääsyy osallistumattomuuteen ei nähdäkseni ollut se, että nykyaikaisen yhteiskunnan käsitteet ovat liian monimutkaisia haastateltaville. Syy sen sijaan

vaikutti olevan siinä, että haastateltavat kokivat, etteivät tiedä tarpeeksi. Käsitkseni on, että tarpeeksi tarkoittaa samaa kuin ratkaisevalla tavalla enemmän kuin muut osallistajat.

John Dewey pohti vuonna 1927 ylipäätään sitä, miksi julkiso ei tunnista itseään ja pysty toimimaan julkisona. Hänen nähdäkseen julkinen toiminta oli halvaantunut jo 1920-luvulla. Deweyn mukaan syynä oli yhteiskunnan hajaantuminen: kysymykset ovat liian monimutkaisia ja julkisoja liian monta. Osaltaan hän syyttää myös viihdettä, joka on vienyt kiinnostusta politiikalta (Dewey 1927, 156-159).

Deweyn käsitys julkison lamaantumisesta voidaan johtaa kysymykseen siitä, miksi suuri osa ihmisistä ei halua osallistua julkiseen keskusteluun.

Kuten olen todennut, en voi tämän tutkielman perusteella vastata tyhjentävästi tähän kysymykseen, mutta jonkinlaista osviittaa tutkielma antaa.

Julkiso on lamaantunut siksi, että keskustelua internetissä ei käydä deliberatiivisesti. Sen vuoksi siihen ei haluta osallistua. Lisäksi ihmisille on syntynyt käsitys, että julkiseen keskusteluun osallistuakseen heillä pitäisi olla valtavan laaja tietovarasto, jotta he voisivat argumentoida niin vakuuttavasti, että voisivat tuntea voittaneensa keskustelun. Osaltaan haluttomuuteen osallistua vaikuttaa myös tuntemus julkisen keskustelun turhuudesta.

Mitä sitten voi seurata siitä, jos sosiaalisen median käyttäjät jäävät ”olemaan hiljaa”; kommentoimatta ja osallistumatta keskusteluun?

Rob Horning käsittelee blogissaan sosiaalista mediaa Baudrillardin ajattelun kautta. Hänen mukaansa kommentoimalla käyttäjät luovuttavat dataansa yritysten käyttöön ja asettuvat hallittavaksi. Hänen mukaansa sosiaalinen media on suuri yritys estää ihmisiä olemasta hiljaa.

”if the masses are silent, they move beyond manipulation, beyond influence, beyond desire, beyond control, beyond comprehension by the forces attempting to exercise sovereignty over them” (Horning, 2014, 4.)

Eli hiljaa olemalla massat liikkuvat manipuloinnin, vaikuttamisen, haluamisen ja kontrollin ulottumattomiin.

Haastateltavani tuskin ajattelevat osallistumattomuunsa lähtevän jonkinlaisesta halusta liikkua Baudrillardilaisen vallan ulottumattomiin, näkymättömiin. Toisaalta, Baudrillardin mukaan intentioilla ei ole väliä, koska vastarinta valtaa kohtaan on aina automaattista (Horning, 2014, 5).

Haastatteluissa kävi ilmi, että ensisijaisesti osallistuminen määrittyi sen mukaan, osallistuuko henkilö keskusteluihin kommentoimalla vai ei. Sosiaalisen median sovelluksissa olevat reagointimahdollisuudet, kuten julkaisun jakaminen tai siitä tykkääminen nähtiin ”kevyempinä” osallistumisen muotoina kuin kommentointi. Näistä jakaminen oli vahvempaa osallistumista kuin tykkääminen. Pelkkää seuraamista ja sovellusten käyttöä tai niissä tilin pitämistä ei nähty osallistumisena.

Keskusteluja on sosiaalisessa mediassakin toki monenlaisia. Ensisijaisesti haastattelut käsittelivät yhteiskunnalliseen, julkiseen keskusteluun osallistumista, eikä esimerkiksi Facebookin kirppisryhmiin kommentointia otettu tässä mukaan. Internetissä ja etenkin sosiaalisessa mediassa keskusteluihin osallistuminen ja osallistumatta jättäminen tarkoittaa tässä tutkielmassa sellaisiin julkisiin keskusteluihin osallistumista, joissa on mahdollista keskustella itselle tuntemattomien ihmisten kanssa. Pääpaino on yhteiskunnallisia aiheita käsittelevissä keskusteluissa, mutta haastattelut ja sitä myötä tulokset sivuavat myös muita aiheita.

Oman tutkimukseni näkökulmasta asetan myös kyseenalaiseksi Brunsin (2008) näkemyksen siitä, että sosiaalisesta mediasta puhuttaessa yleisöys on kuollut, ja koko sosiaalisen median keskiössä on käyttäjien tuottama sisältö. Niiden toiminnan kannalta niin voi ollakin, mutta Bruns jättää teoksessaan huomiotta sen suuren joukon käyttäjiä, jotka eivät tuota sisältöä tai tuottavat sitä hyvin vähän, ja jäävät mielummin seuraamaan, mitä muut mahdollisesti tekevät. Heidän kannaltaan termi ”produsage” kuvaa huonosti heidän toimintatapojaan internetissä ja sosiaalisessa mediassa.

Nuorten netinkäyttö on useissa lähteissä lähes itsestään selvänä pidetty käsite: nuoret kulkevat kännykät kädessä ja elävät netissä elämänsä.

Esimerkiksi tutkija Peter Dahlgren kirjoittaa toteamuksenomaisesti, että nuorille internet ei ole vain jotain, jossa käydään, vaan jokapäiväisen elämän maaperä (Dahlgren 2012, 33).

Demokratiaan osallistuminen, vaikkapa internetin kautta, olisi tärkeää etenkin nuorille aikuisille, joilla on valta äänestää ja osallistua poliittiseen elämään.

Kuten Dahlgren kirjoittaa:

Especially when young people do turn to the political, the net environment has a central position (Dahlgren 2014, 42).

6.2 Jatkotutkimuksen mahdollisuudet

Olisi kiinnostavaa tutkia, millaisia tuloksia samasta aiheesta toisenlaisella tutkimusotteella, esimerkiksi laajalla otannalla ja kvantitatiivisin menetelmin. Tarve olla osallistumatta on hyvin yleinen, mikäli puolet 18–34-vuotiaista tosiaan ei osallistu keskusteluihin netissä (yle.fi, viitattu 28.3.).

Viittaamani yleisradion sivuille julkaistu Taloustutkimuksen teettämä tutkimus on laajuudeltaan huomattavasti suurempi kuin omani, ja olisi kiinnostavaa tietää samassa laajuudessa ihmisten mielipiteitä siihen, miksi he eivät osallistu keskusteluihin netissä. Ovatko syyt kautta Suomen samoja kuin omassa tutkimuksessani?

Jatkokysymyksiä itselleni heräsi esimerkiksi sen suhteen, millaisia tietoja nuoret aikuiset katsovat tarvittavan julkiseen keskusteluun osallistumiseksi, ja miksi heistä edes tuntuu, että osallistujan tarvitsisi tietää valtavasti kyseisestä aiheesta? Onko kyse tosiaan voittamisesta? Mikä tietomäärä heille riittäisi?

Lisäksi pohdin sitä, millaista vihaa todellisuudessa internetissä esiintyy. Kukaan haastateltavista ei maininnut kohdanneensa henkilökohtaisesti minkäänlaista asiattontaa käytöstä, mutta he puhuivat siitä yleisellä tasolla, itsestäänselvyytenä. Mikä on odotetun vihan ja todellisten asiattomuuksien suhde? Onko aggressioita tosiaan niin paljon, kuin haastateltavat ajattelevat? Millaisiin tilanteisiin se keskittyy?

Internetin synkkä puoli jättää paljon tutkimuksen varaa, etenkin koska siihen harvempi on toistaiseksi perehtynyt.

Luvussa 2.2.1 viittasin Nyren ja O'Neillin tutkimukseen (2012), jossa ihmisiltä oli kysytty, haluaisivatko he osallistua televisio-ohjelmaan. Totesin aiemmin, miten samankaltaisia syyt olla osallistumatta olivat oman tutkielmani kanssa, vaikka kysymyksessä ollut osallistumisen alusta oli aivan eri. Tästä olisikin kiinnostavaa jatkaa tutkimusta ja selvittää, ovatko ihmisten syyt olla osallistumatta julkisesti samoja välineestä riippumatta.

Luvussa 1.2 pohtiessani omaa tutkijapositioniani huomautin, että oman kokemukseni mukaan ihmisten käsitykset julkisesta keskustelusta ja sen tärkeydestä saattavat vaihdella asuinpaikan ja koulutustason mukaan. Omassa tutkimuksessani tätä ei ollut mahdollista käsitellä pienen ja koulutustasolta melko homogeenisen haastateltavajoukon vuoksi, mutta tulevaisuudessa näitä muuttujia olisi mielenkiintoista tutkia lisää.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan laadullisessa tutkimuksessa on pyrittävä siihen, että se paljastaa tutkittavien käsityksiä mahdollisimman tarkasti. Tutkimusta tehdessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että tutkija vaikuttaa tietoon jo sen keräämisvaiheessa ja tuloksetkin ovat tutkijan tulkintoja (Hirsjärvi & Hurme 2011, 189).

Hirsjärvi ja Hurme ehdottavat yhdeksi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteeriksi triangulaatiota, jossa haastattelusta saatua aineistoa verrataan muista lähteistä saatuun aineistoon (em).

Omassa tutkimuksessani olen verrannut saamiani vastauksia Pietilän (2002) tutkimukseen deliberatiivisesta keskustelusta internetissä sekä Matikaisen & Villin (vuosi) tutkimukseen internetin käyttötarkoituksista.

Saamani tulokset ovat samansuuntaisia edellä mainittujen kanssa.

Aineiston painottuminen yliopisto-opiskelijoihin saattaa vaikuttaa tuloksiin, sillä korkeakouluopiskelijoiden kokemus yhteiskunnallisesta keskustelusta, sen tärkeydestä ja heidän omasta halustaan ja kyvystään osallistua siihen saattaa

erota esimerkiksi alemman sosioekonomisen aseman omaaviin 20-30-vuotiaisiin nuoriin aikuisiin nähden.

Jälkikäteen mietittäessä olisin voinut paneutua haastattelurunkoihin paremmin ennen haastattelujen tekemistä. Kaikki haastattelut kestivät vain noin 15 minuuttia. Lisäkysymysten tekeminen ja kärsivällisyys haastattelutilanteissa olisivat saattaneet tuoda syvällisempää materiaalia. Toisaalta, tutkimuskysymysteni myötä haastattelun aihe oli melko tarkasti rajattu, ja sain kaikilta haastateltavilta niitä asioita koskevat tiedot ja kokemukset, jotka halusinkin.

Ongelmia haastattelujen käsittelyvaiheessa aiheutti analyysin tekeminen. Teemoittelun ja tyypittelyn jälkeen syvällisempien ajatusten ja käyttäytymismallien hakeminen vastauksista tuntui vaikealta, ja ilman valmista mallia analyysin teko tuntui hankalalta. Kokenut tutkija saisi haastattelumateriaalista irti mahdollisesti eri tuloksia kuin itse sain.

Kuten olen jo aiemmin todennut, tutkielman tarkoitus ei ollut saada aikaan yleistettävää tietoa, vaan tuottaa näkökulma, eräänlainen ikkuna tutkittavien kokemuksiin ja ajatuksiin. Tässä toivottavasti onnistuin.

Lähdeluettelo

Ahva, Laura (2010) Making news with citizens. Tampere: Tampere university press.

Ahva, Laura, Heikkilä, Heikki, Siljamäki, Jaana & Valtonen, Sanna (2012) Kelluva kiinnostavuus. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, Pertti (2011) Laadullinen tutkimus 2.0 Tampere: Vastapaino

Allor, Martin (1988) Relocating the site of the audience. *Critical studies in Mass Communication* 5:3, 251-233.

Blumer, Herbert (1961) Joukko, massa ja julkiso. Teoksessa Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampere University Press, 113–132

Baym, Nancy K & boyd, danah (2012) Socially mediated publicness: an introduction. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 56:3, 320-329

Bruns, Axel (2008) *Blogs, Wikipedia, Second life and beyond. From Production to Prodisage*. Peter Lang Publishing, New York.

Casemajor, Nathalie; Couture, Stéphane; Delfin, Mauricio; Goerzen, Matthew; Delfanti, Alessandro (2015) Non-participation in digital media: toward a framework of mediated political action. *Media, Culture & Society* 12:7, 1172–1190.

Dahlgren, Peter (1991) *Esipuhe teoksessa Communication and Citizenship. Journalism and the Public Sphere in the New Media Age* (1991) Peter Dahlgren & Colin Sparks (toim.) Routledge, Lontoo ja New York.

Dahlgren, Peter (2012) Reinventing Participation: Civic Agency and the Web Environment. *Geopolitics, History, and International Relations* 4:2, 27-45.

Dewey, John (1927/1946) *Julkinen toiminta ja sen ongelmat*. Suomennos 2006. Southern Illinois University Press, Carbondale, Illinois.

Fraser, Nancy (1985) What's Critical about Critical Theory? The Case of Habermas and Gender. *New German Critique*, No. 35, Special Issue on Jürgen Habermas. S. 97-131. Duke University Press.

Freelon, Deen G. (2010) Analyzing online political discussion using three models of democratic communication. *New media & society* 12:7, 1172–1190.

Habermas, Jürgen (1962) *The Structural Transformation of the Public Sphere. An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Käännös saksasta Englanniksi: Thomas Burger & Frederick Lawrence (1989) The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, Yhdysvallat.

Habermas, Jürgen (1973) *Julkisuus*. Suomennos Esa Väliaverronen (1985) Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampere University Press, 163-173

Hartley, John (1987) Invisible fictions. Television audiences, paedocracy, pleasure. *Textual Practice* 1:2, 121-138.

Heikkilä, Heikki & Ahva, Laura (2015) The Relevance of Journalism, *Journalism Practice*, 9:1, 50–64

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2011) *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus

Hoffmann, Christian Pieter & Lutz, Christoph (2017) The dark side of online participation: exploring non-, passive and negative participation. *Information, Communication & Society*, 20:6, 876-897

Horning, Rob (2014) The Silence of the Masses Could Be Social Media. Blogi, The New Inquiry. Viitattu 19.3.2018
<https://thenewinquiry.com/blog/the-silence-of-the-masses-could-be-social-media/>

Kuronen, Timo (2000) Kansalaiskeskustelun edellytykset ja mahdollisuudet tietoverkkojen aikakaudella. Akateeminen väitöskirja. Informaatiotutkimuksen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.

Lietsala, Katri & Sirkkunen, Esa (2008) Social Media. Introduction to the tools and processes of participatory economy. Tampere: Tampere university press.

Livingstone, Sonia (2004) The Challenge of Changing Audiences: Or, What is the Audience Researcher to Do in the Age of the Internet? *European Journal of Communication* 19:1, 75-86

Livingstone, Sonia (2013) The Participation Paradigm in Audience Research. *The Communication Review* 16:1-2, 21-30

Matikainen, Janne & Villi, Mikko (2015) Aktiivinen yleisö? Tutkimus yleisön asenteista sisällön tuottamista ja jakelua sekä verkossa osallistumista kohtaan. *Media & Viestintä* 38:3, 147–164

Mouffe, Chantal (2000) *Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism*. Institute for Advanced Studies, Vienna. Political science series 2000:72.

Nyre, Lars & O'Neill, Brian (2012) For and against Participation: A Hermeneutical Approach to Participation in Media. Teoksessa: Helena Bilanzic, Geoffroy Patriarche & Paul J Traudt (toim.) *The Social Use of Media: Cultural and Social Scientific Perspectives on Audience Research*. Bristol, UK/Chigago, USA: intellect, 201-219.

Park, Robert E. (1904) Joukko ja julkiso. Lyhennelmä väitöskirjan *Masse und Publikum* englanninnoksesta. Suom. Veikko Pietilä. Teoksessa Veikko Pietilä ja

julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press 77–

Pietilä, Veikko (2001a) Pohdintoja julkisesta keskustelusta joukkoviestimissä. Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 373-396

Pietilä, Veikko (2001b) Yleisönohjaus ja internet keskusteluareenoina. Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 397-421

Pietilä, Veikko (2002) Verkkokeskusteluareenat – deliberatiivista julkisuuttako? Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 423-446

Pietilä, Veikko (2006) ”Matti Matalaisen” julkea ehdotus ja vähän muutakin. Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 243-264.

Pietilä, Veikko & Ridell, Seija (1998) Julkea ehdotus. Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 197-199

Pietilä, Veikko & Ridell, Seija (1999) Julkiso ja yleisö. Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 201-216

Pietilä, Veikko & Ridell, Seija (2008) Julkisosta - tunteella. Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 291-294.

Pietilä, Veikko & Ridell, Seija (2010) Yleisö käsitystapojen ristiaallokossa. Teoksessa: Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 295-320

Ridell, Seija (2012) Mode of Action Perspective to Engagements with Social Media: Articulating Activities on the Public Platforms of Wikipedia and Youtube. Teoksessa: Helena Bilanzic, Geoffroy Patriarche & Paul J Traudt (toim.) The Social Use of Media: Cultural and Social Scientific Perspectives on Audience Research. Bristol, UK/Chigago, USA: intellect, 19-35.

Suominen, Jaakko; Östman, Sari; Saarikoski, Petri & Turtiainen, Riikka (2013) Sosiaalisen median lyhyt historia. Gaudeamus: Helsinki.

Tarde, Gabriel (1901) Joukko ja yleisö. Teoksessa Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri (toim.) Julkisot, yleisöt ja media. Tampere: Tampere University Press, 35–75.

Tenenboim, Ori, and Akiba A. Cohen (2013) What prompts users to click and comment: A longitudinal study of online news. Journalism. Vol 16, issue 2, 198–217

Verkkolähteet:

Peltola, Satu-Lotta (2018) Uutiset halutaan tietää yhä nopeammin – mieluiten vain itseä kiinnostavista aiheista. Yleisradion uutinen. <https://yle.fi/uutiset/3-10011894>. 6.2. 2018 ja 28.3. 2018.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006) KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto -verkkójulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. 24.4.2018.

Tilastokeskus: Internetin käytön ja eräiden internetin käyttötarkoitusten yleisyys 2017.

http://www.stat.fi/til/sutivi/2017/13/sutivi_2017_13_2017-11-22_tie_001_fi.html
31.1.2018

Tilastokeskus: Internetin käyttötarkoitusten yleisyys 2017, %-osuus väestöstä.

http://www.stat.fi/til/sutivi/2017/13/sutivi_2017_13_2017-11-22_tau_019_fi.html
31.1.2018

Tilastokeskus: Ammattiin liittyvien yhteisöpalvelujen käyttö, vihapuheen havaitseminen, häirinnän kohteeksi joutuminen 2017, %-osuus väestöstä.
http://www.stat.fi/til/sutivi/2017/13/sutivi_2017_13_2017-11-22_tau_028_fi.html
31.1.2018

Niemi, Marja (2017) Luottamus uutisjournalismiin ja Ylen uutisiin on säilynyt vahvana. Yleisradion uutinen. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/06/26/luottamus-uutisjournalismiin-ja-ylen-uutisiin-sailynt-vahvana>. 1.3. 2018.

Julkaisemattomat lähteet:

Erkkola, Jussi-Pekka (2009) Vuorovaikutteisuus sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median käsiteanalyysia. Pro gradu –tutkielma. Puheviestintä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Grönholm, Hanna-Kaisa (2014) Sananvapauskeskustelu verkossa: Miten ihmiset määrittelevät sananvapautta verkkokeskustelussa. Pro gradu -tutkielma. Tiedotusoppi. Tampere: Tampereen yliopisto.

Vainio, Suvi (2005) Journalismi vertaistukena. Laadullinen haastattelututkimus Ihonaika-lehden lukijoille. Pro gradu -tutkielma. Tiedotusoppi. Tampere: Tampereen yliopisto.

Liitteet

Liite 1: Haastattelun pohja

Teemahaastattelurunko

Puolistrukturoitu teemahaastattelu.

Henkilötiedot

Nimi:

Ikä:

Kotipaikka:

Opiskelee, töissä, muu:

Opiskelupaikka, pääaine/tutkinto:

Koulutustausta:

Teema I: Osana yleisöä

Mitä sosiaalisen median palveluita käyttää?

Miksi juuri niitä/mihin tarkoitukseen mitäkin?

Entä mitä muita median muotoja?

Käyttääkö mielummin muitten seuraamiseen vai omien kuulumisten päivittämiseen?

Teema II: Julkinen keskustelu

Mikä on omasta mielestä yhteiskunnallista keskustelua?

Kokeeko osallistuvansa siihen? Milloin, milloin ei?

Onko yhteiskunnallinen keskustelu ja siihen osallistuminen tärkeää omasta mielestä?

Teema III: Oma toiminta

Miten määrittelee oman osallistumisensa? Mikä on osallistumista, mikä seuraamista?

Osallistuuko keskusteluun, jossa on itselle tuntemattomia ihmisiä?

Mitkä tekijät saavat

-osallistumaan

-olemaan osallistumatta keskusteluun

Miksi ei halua osallistua julkiseen keskusteluun sosiaalisessa mediassa?